

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest,
V., Személynök-utca 25. sz.Hirdetések kizárólagos fel-
vétele

VII., Kertész-utca 16. sz.

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

Szerkesztette 1886—1915:

SZABOLCSI MIKSA.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal 95-28

Hirdetési osztály 85-00

Előfizetési feltételek:

Egész évre 24 korona

Fél évre 12 korona

Negyed évre 6 korona

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tudományos antiszemitizmus.

II.

Tisztelt szerkesztő ur! Nekem is volna szavam a tudományos antiszemitizmus fejezetéhez.

Ha az ágyuzaj és az emberélet olcsó pusztulásai néha feledtetik is: mégis a tudomány századában élünk. Hisz a nagy pusztítást is a legújabb technika csodáival vivják. Amire az ember kezdetleges tapasztalat útján nehezen rájött, azt ma a tudománynyal könnyebben és tökéletesebben végzi. A kőbaltánál ezerszer jobb a gőzkalapács, gőzfűrész és villamos fűrő. A politikai és társadalmi élet történéseit is kezdjük tudományos szemmel nézni. Ott is vannak törvények. De a tudománynyal nem tudtak mindjárt helyesen élni. Vérmes ábrándok a tudomány hajnalán elhitették az emberekkel, hogy a tudomány a lehetetlent is meg tudja valósítani, a boldogságot egy csapásra meg tudja teremteni. Archimedes a csigával a földet akarta kiemelni, az alkímisták aranyat próbáltak előállítani, a társadalmi tudományok első álmodozói egyetlen formulával meg akarták váltani a világot. A kifejlődött tudományt is lehet a tudománynyal ellenkező célokra felhasználni. Mintegy visszajára fordítani. A villamosság adott módot a villamos kassza-fűrők készítésére. A társadalmi tudományok formuláit is fel lehet használni társadalmi kútmérgezésre. *A tudománynyal vissza is lehet élni.* Van valami elrettentően visszataszító a tudományos gazemberben, aki álomporral némitja el árulóit, hypnózissal teszi szolgálivá munkatársait, a daktiloszkópia ellen gummikeztyűt huz és villamossággal teszi nesztelenné és gyorsá munkáját. Visszataszítók a tudományos izgatók is, akik a cenzura elől komoly köntösű lapok betűi mögé bujnak és a lólábat tudományos szótárból vett frazeológiával takarják be. Az olvasó nem csupán azért veti meg őket, mert konkolyt hintenek a buzába, de érzi, hogy visszaélést is követnek el egy jócélu eszközzel és azzal

a komolysággal, melyet az olvasó a megtévesztő külsőnek előlegez.

Az *Uj Nemzedék* vállalkozott arra, hogy nálunk mostanában ilyen szabásu tudományos antiszemitizmust terjesszen. A gummikeztyűs, villamos-antiszemitizmus háttéréül panaszkodó alaphangot választott. A magyar középosztályt akarja megsajnáltatni, mely állítólag a sémi fajjal szembe került a fejlődésben és egy dicső mult romjain merengve, tétlenül türi, hogy a zsidóság, mely érzéketlen a nemzeti tradíciók iránt, sőt azt gúnyolja, eszményeket nem ismerő és türelmetlen leleményességgel kitorja helyéből. A zsidók gazdasági törekvése céltudatosnak és társadalmi van festve ebben a szomorú képben. Szinte trösztnek látjuk a zsidóságot, mely a reklám minden eszközét a kezébe ragadta, összetart és az ellenfél minden megnyilvánulását eleve elfojtotta. Más helyütt azt olvassuk, hogy a zsidók, miután már beültek a magyarság helyére, a demokráciával is felhagytak. Judeokrácia Magyarhonban: ez a cikkek alaphangja.

Az első cikk megjelenése alkalmából a szerkesztő jelezte, hogy ez az „optimista felfogás”, melylyel szemben még néhány szempontot fel fog vetni. A szempontok nem is késtek. Előbukkantak. Miután a szerző arra a végső eredményre jutott, hogy a közeledés a két ellentétes „faj” között mégis lehetséges, sőt kívánatos volna. — Nem, mondja a szerkesztő. — Először, mert nincs is asszimilált zsidóság, hisz az itt élő zsidókhoz állandóan bevándoroltak is nőnek, s köztük családi, gazdasági és társadalmi kapcsolatok létesülnek. Másodszor, mert a zsidók tulnyomólag értelmiségi pályákra lépnek és a magyar föld nem képes ezt az értelmi túlszaporulatot eltartani. Vagyis: *határzár és orosz iskolai törvény!*

Mindez nem új dolog. Vádnak már külön volt a vérvád, indítványnak külön a pogrom. Mind a kettőt már hallottuk. Ami az egészben új, az előadás módja. Nem anekdotikusan, nem vértláztató és indulatokat felkorbácsoló szövirágok dagályá-

ban, nem népgyűlésen, vagy püspökileg szubvencionált néplapban mondják ezt el a szerzők, hanem egy „társadalmi, gazdasági és politikai folyóirat” hasábjain, mely állandóan Wekerle és Andrássy neveivel gyűjt előfizetőket.

A cikkekben szó van sémi és turáni fajokról, gentryről, polgárságról, önálló parasztságról, bevándorlásról, autochton zsidóságról, gazdasági, társadalmi vonatkozásokról, asszimilációról, faji antagonizmusról. Szédítő gazdasági és népesedésmozgalmi távlatok villannak fel ezekben a cikkekben, hatalmas faji és osztályproblémák kontúrjaival incselkednek a szerzők. Az író pajzsszal, kacagánynyal, nehéz ritteri vértetben jelenik meg a porondon és a végén elénekli: „Hej, huj, dárídó! Huncut a zsidó!”

Nem! Tudomány nincs ezekben a cikkekben. Ezt a priori is megtudtuk volna állapítani. A tudománynyal lehet a fejlődést igazolni, megmagyarázni, sőt okkal-móddal megjósolni is. De nem lehet letagadni, meghazudtolni. Az első háborus magyar tudományos antiszemita könyv szemrehányást tett az emancipációért, az új „tanulmányok” kétségbevonják a magyar középosztály, irodalom és művészet magyarságát, holott az emancipáció óta óriási kulturális és gazdasági fellendülést tapasztaltunk és a magyar középosztály magyarságát a háború, az irodalom és művészet magyarságát a világkritika fényesen igazolta. Bizonyítást, statisztikát a cikkekben nem találunk. Hamis alapfogalmak és helytelen fogalomcsoportosításokat ellenben igen. Csak néhányat: A cikkek a sémi és turáni fajok harcáról beszélnek. Felvethetnők a kérdést, van-e a fajnak az osztályképződésben egyáltalában szerepe. De megelégszünk annak megállapításával, hogy Vámbérytól Supka Gézáig számos tudósunk kimutatta már, hogy turáni fajról beszélni ma már nem lehet. A fogalomcsoportosításra megemlítjük, hogy a szerzők a középosztály — tehát gazdasági fogalom — elemeiül a gentryt (történelmi fogalom), a polgárságot (politikai gyűjtőfogalom), az önálló parasztságot (gazdasági fogalom) és a zsidóságot (mondjuk, faji fogalom) említik. Tudományosan a zsidóságot nem is lehet gazdasági csoportba besorozni, mert *a zsidóság nem gazdasági tulajdonság*. Zsidó minden gazdasági csoportban van, amint gentry is van hókaparótól kezdve főrendiházi tagig. Tudomány tehát nincs a tudományos antiszemitizmusban.

De antiszemitizmusnak sem antiszemitizmus. Antiszemitizmus volt a *közjogi* antiszemitizmus, mely a zsidókat minden jogból kizárta. Az volt a *népi* antiszemitizmus, mely a zsidó elleni bizalmatlanságot élő valósággá tette, a *társadalmi* an-

tiszemitizmus, mely a kaszinókat bezárta előttünk, a *politikai* antiszemitizmus, mely kirekesztette a közhivatalokból. Antiszemitizmus a lázító népgyűlési beszéd, mely kritikátlan emberek ezreit felbujtja, a heccdal, mely lappangó tűz módjára gyujtogat. De „tudományos” cikk? Azt kritikával olvassák. Attól nem tartunk. Az nem antiszemitizmus. Legfeljebb sarlatanizmus.

Könnyű volna komoly hangon végezni ezekkel a fércmunkákkal. Érveiket érvekkel és *adatokkal* pozdorjává törni. Megrajzolni, a *tényleges helyzet* alapján, a cikkek szociológiai ellenképét. De a cikkek rosszhiszemősége ez alól felment. Térjünk vissza a természetes, népies hanghoz. És mondjuk meg azon a következőket:

Példátlan rosszhiszemőség ilyen képet bizonyító adatok nélkül, néhány röpke cikkben megrajzolni és ilyesmit *éppen most* írni, amikor a belső békére legnagyobb szükség volna, a zsidóság hazafiasságának olyan fényes bizonyosságát adta, férfiaiink legjava elhull és minden emberre, aki visszjön, ezerszeres szükség lesz.

Publicisztikai kútmérgezés a magyar zsidóság magyarságát, a bevándorolt zsidóságra hivatkozva, tagadásba vonni, elhallgatva, hogy a magyar zsidóságot a *magyarsághoz* ezerszer több gazdasági, társadalmi és *történelmi* szál fűzi, mint a galíciai zsidóhoz. A zsidóságot mintegy irredentizmussal vádolni, elhallgatva a kérdést, hogy ugyan melyik államnak volna haszna a zsidók uralomra törekvéséből, mikor a zsidóság minden érzelmi és érdekszálal ehhez a földhöz, ehhez az országhoz van kötve?

Bűn a magyarsággal szemben a zsidó értelmiség ellen izgatni olyan országban, melyben még mindig óriási az orvos, mérnök és tanárhiány, melyben nap-nap után panaszok hallhatók, milyen kevés a jogi képzettségű, közigazgatási hivatalnok.

Ez a mi válaszuk az Új Nemzedék pogrom-cikkeire.

Voltaképpen csendes kárörömmel is nézhetnők ezt az újfajta antiszemitizmust. A tudományos antiszemitizmus, ha nem csalódunk, azt jelenti, hogy a jelszó-antiszemitizmus megbukott. Nyilván új utakat keresnek és legmegfelelőbbnek ezt a komolykodó hangú izgatást tartják. Ezt védi a tudomány szabadsága. Ám üzzék, ha kedvük telik benne. Nekünk csak használni fog. Mert a tudománynyal olyan talajra jutott az antiszemitizmus, amelyen csak csúfos bukás érheti. Tudomány és antiszemitizmus nem férnek meg. Egyik a kettő közül. De együtt ez a két ellentmondás nem járhat.

Hungaricus.

Glosszák a hétről.

...

Azok, akik nem szeretik, ha az *Egyenlőség* klerikális lapokkal polemizál, ne olvassák el, ami itt következik. Mi azonban nem lehetünk olyan udvariatlanok, hogy ne foglalkozzunk — például — A *Sajtó* című ujonnan felbukkant lappal, amely egész létét kizárólag nekünk, zsidóknak, szenteli és amelylyel, amint látom, egész családom, ime, el van árasztva. Öcsémnek a külső Kerepesi-uton nyomták a kezébe, sógoromat a Kálvin-téren ajándékozták meg vele, nagynéném a filátori gátnál jutott hozzá, ingyen, cimemre pedig tiszteletpéldány érkezett. A *Sajtó* nem azonos Guttenberg hasonnevű találmányával. Szó sincs róla. A *Sajtó* a katolikus sajtó-hölgybizottság hivatalos közlönye. A hölgybizottság iránt mindig érdeklődtünk. Ez az érdeklődés a hölgybizottság termékei iránt még csak fokozódik. Ilyen termék és pedig minden hó elején az utcán megjelenő termék A *Sajtó*. Ára, előállítási áron alul, csak két fillér, egész évre való előfizetés: 60 fillér. Mi, zsidók, számoló természetűek vagyunk. Ezért itt megállunk és számolunk. Ha meggondoljuk, hogy egy rendes évben átlag mégis csak tizenkét hónap van és 12×2 fillér csak 24 fillér, a 60 fillér előfizetési árat kissé tulságosnak és kissé talányosnak kell tartani. A magunk részéről azt hisszük, hogy ez a 60 fillér: burkolt és szimbolikus fenyegetés a zsidóság ellen és azt foglalja magában, hogy A *Sajtó* nem 12-szer, de esetleg 30-szor fog megjelenni. De mit szólnak ehhez az előfizetők, kiknek csak 12-szer kell egy évben a lap? Nem tudjuk, mit szólnak. Inkább nem fizetnek elő. Annál kevésbbé, mert, mint említettem, erre semmi szükség. A *Sajtó*t az előfizetőknek uton-utfélen, de inkább: utfélen, ingyen osztogatják, a hölgybizottság tagjai viszont ingyen kapják. Amiért, ezt eleve kijelentjük, nehogy félreértessünk: egyáltalán nem irigyeljük a sajtó-hölgybizottságot.

Ezekután pedig közeledjünk végre a lap felé, nyugodt szemlélődéssel. Az első, ami a szemünkbe ötlük: a címe. Sajtó-hölgyeim, bocsássanak meg, de ez a cím egészen rossz. A helyes cím ez volna: A *zsidó* (ára két fillér). Indítványozom, hogy erre változtassák át a címet, miután a lap kizárólag a zsidókkal foglalkozik. Ha ugyanis a cím után a tartalmat nézzük, azt látjuk, hogy két oldalon kétszázhatvanöt-ször fordul elő ez a szó, hogy: zsidó. Hogy milyen vonatkozásban? Nem fontos. Valószínűleg nem dicserik a zsidókat. Hogy a zsidókon kívül még mi van a lapban? Ki van mutatva, hogy az antiszemitizmus önvédelem és gyógyszer; kétségbeesés van, hogy Szegeden egy katolikus lap sincs; szó van egy zsidó szélhámosról, aki már régesrégóta nem zsidó; szó van milliomos zsidóról, élelmes zsidóról, költő zsidóról és a hölgybizottság óriási sikeréről, Baugha atyával fűszerezve. Nem lehet csodálkozni, ha ennyi

agilitás és munka után kifáradva a hölgybizottság, március 1-én a belvárosi plébánián ájtatosságot rendez. Meleg szeretettel üdvözljük az ájtatos hölgyeket és az új laptársat: A *Sajtó*t, azért, mert csak két oldal, holott hat oldal is lehetne. És csodáljuk — őt azonban őszintén — az ügyészt, aki ezt a szerény és egyáltalán nem terjengős megjelenési formát sem honorálja azzal, hogy legalább tudomásul venné, elolvasná azt, ami ebben a két oldalban van.

Gyerki mester igen rossz mester, de legalább finom mester. A háboru harmincegyedik hónapjában nem a háboru fáj neki, hanem a papirbakkancsok és a papirbakkancsokról oda lyukad ki cikkében, hogy:

„Azt mondják, különösen izraelita honfitársaink közül vannak igen sokan idehaza. Nem piszkálom a dolgot, csak éppen felemlitem, hogy ez általánosan hangoztatott vélemény.”

Gyerki mester azt mondja, hogy azt mondják. De kik azok az azok, akik mondják? És hol mondják? És ha tényleg mondják, talán meg kellene győződnie arról, hogy jól mondják-e, vagy rosszul mondják? Talán tényleg piszkálni kellene ezt a dolgot. Gyer ki az inkognitóból, Gyer ki mester és vallj színt! Már sokszor megmondtam neked és a többieknek is, kedves Gyerki, hogy nem kizárólag és egyoldalulag a zsidóktól függ, hogy milyen beosztást kapnak. Van ugyanis egy hadsereg nevű szervezet, — nem ismered, ugye, kedves Gyerki mester? — és ez a szervezet az izraelita polgártársakkal is rendelkezik. Veled, ugylátszik, nem rendelkezik, amibe mi nem avatkozunk bele, mert az ő dolga, hogy kivel rendelkezik és hogy hogyan rendelkezik, de foglalkozunk veled, kedves Gyerki mester, mert különböző álnevek alatt nagyon is el vagy harapódzva, hol itt, hol ott ütöd fel a fejed és kiabálsz, a háboru harmincegyedik hónapjában kiabálsz és ez nem szép tőled. A háboru elején az általános közfelkiáltás így szólt:

— Ki a zsidókkal a frontra!

A zsidók azonban akkor már künn voltak a fronton, sőt egymásután estek el. A közfelkiáltás elhalált, a visszhang azonban még mindig megszólal, felüti fejét és kevesli az elesett zsidó katonákat. Neveikkel és adatokkal nem tud vádolni, tehát álneven és általánosságban vádol. A zsidó katonák elmentek, ők nem tudnak válaszolni, de hogy a Gyerkiek tudnak kiabálni, ez azt mutatja, hogy ők itthon vannak. Otthon ülnek a hamuban, mint a vak tyúk és néha felemelik a fejüket és csipognak egyet: Mi van a zsidókkal?

Én, ha itthon lennék és a te helyedben lennék, Gyerki mester, én bizony hallgatnék.

*

Papirhiány van, a napilapok nem szentelhetnek annyi helyet az országgyűlési tudósításoknak, mint amennyit megérdemelnének. Így e héten is elsiklottak egy beszédtöredék és két közbeszólás mellett,

amelyek pedig megérdemlik a figyelmet. A kérdés, amelylyel foglalkozik, a legaktuálisabbak egyike, az utcán, a villamosban, színházban és kávéházban naponta százszor találkozol vele és népies formában így szól:

— Tyűh, de nagy antiszemitizmus lesz a háboru után!

Erről, ezzel kapcsolatosan mondta **Issekutz Győző** képviselő a héten a Házban a következőket:

Issekutz Győző:... Nem találhatunk huszon-négy oly komoly embert, aki igazán meggyőződéssel programjául tüzi ki azt, hogy az egyházpolitikának minden vonatkozásában retrográd visszacsínlását is meg fogja valósítani. (*Mozgás balfelől.*)

Huszár Károly (sárvári): Ez ami programunk! Nagyon sokan leszavaztak rá és itt ülünk!

Issekutz Győző: Én a benső katolicizmus hitével eltelt meggyőződéses tagja vagyok az egyháznak és *ma az egyházam érdekében állónak nem tartanám azt, hogy amikor nekem a főalaptanom a krisztusi alapszabály, a felebaráti szeretet hirdetése, hogy akkor újból zászlót bontsunk a felebaráti ellenségeskedés mellett, a magyar nemzet legértékesebb elemével szemben és kívánjam ezen harcnak megvívását.* (*Helyeslés jobbról. Mozgás a bal- és a szélsőbaloldalon.*)

Haller István: A legjobb szeretettel meg lehet csinálni!

Eddig van. Helyeslés jobbról, ez érthető. De mi van ezen az okos beszéden mozogni való a bal- és szélsőbaloldalon?

Am a néppártnak az adott kérdésben, mint látjuk, két szempontja van. Az első szempontot **Huszár Károly (sárvári)** emelte ki és ez így hangzik:

— *Itt ülünk!*

Tényleg. Ez igaz. Ott ülnek? Ott ülnek. Ebben **Huszár Károly (sárvári)** nem téved. És elvégre ez is szempont. A második szempont az, hogy azt a bizonyos harcot (tyűh de nagy antiszemitizmus lesz a háboru után!) *a legjobb szeretettel meg lehet csinálni* Ejha, de szépen van mondván. Erre azonban már tényleg kíváncsiak vagyunk. Furfangos zsidó eszünkkel ugyanis sehogy sem tudjuk elképzelni, hogy egy ország polgárai között, hogy lehet és mire is kell megvívni a harcot a legjobb szeretettel?

Haller István, azt hisszük, elvétette a hangsúlyt. Nem az lesz a harcban és nem az volt az ő közbeszólásában fontos, hogy „*a legjobb szeretettel*”, hanem az, hogy „*meg lehet csinálni*.”

Mi azonban, mint örök tagadók, még most is kételkedni bátorkodunk. Kételkedni abban, hogy *a legjobb szeretettel* jelszó alatt pogrom rendezhető. Nem rendezhető. Vagy szeretet, vagy pogrom. Legjobb szeretet és legnagyobb pogrom lehetetlen. És továbbá kételedünk abban is, hogy *meg lehet csinálni*.

Újból nagy tévedés, kedves **Haller.** Nem. Nem lehet megcsinálni.

A HÁBORU KÖRÜL

«Es gab kein Volk, das in unserem Freiheits-Kampfe eine grössere Treue und Energie entwickelt hätte als die Juden.»
Szemere Bertalan 1849-iki magyar miniszterelnök szavai Kossuth Lajosról írt németnyelvű könyvében. — (Ludwig Kossuth, Hamburg, 1853. 76. lap.)

•••

Emlékezés dr. Kelemen Adolfra.

Ammé ch ammi. Elóchajich Elóháj.

A te Istened a te hited, az én Istenem az én hitem.

A tisztelet és az igaz baráti szeretet adóját akarom leróni, midőn visszaidézem emlékezetembe rokonszenves képét annak, kinek porait idevárjuk az édes magyar földbe, hogy itt hirdesse a temető rideg sirdombja a mulandóság kéreltetetlen törvényét.

Az emberbaráti köteleességek között legszomorítóbb az, midőn a halál beköszöntésével jóbarátunk emlékét fájdalmas érzések között ujtjuk meg. Ezt tenni mindig annál nehezebben esik, minél későbbre óhajtottuk volna elköltözését.

A te Istened a te hited, az én Istenem az én hitem. A te családod az én családom, a te érdeked az én érdekem, a te örömed az én örömöm, a te bánatod az én bánatom.

Új életbe léptél. Ruth szavait mondom: *El áser tél-chi, élech, ubádser tolini, olin.* Ahova téged visz utad, az legyen az én utam is, ahol te ütöd fel sátradat, az legyen az én hajlékom is. *Elochajich élóhaj, ámmé ch ammi.*

A lövészárók mellett töltöttem veled kedves órákat. Három falun át, éjszaka sötétjében egy szombaton ágyuk dörgése s fegyverek ropogása mellett vittem az Egyenlőségnek szánt cikket, melyben megemlékeztem az izzó srappellőredékről, mely lakásunk ajtaja mellett furódott a földbe, melyet kedves, békés időben levélnehezéknek szeretettel volna használni e felirattal: „Üdvözlét a zsidó rabbinak.” Vittem adományodat, mellyel meleg, érző szived testvéreid felé fordulva, összetett kezekkel imádkoztál, hogy siessenek itthonlevő „Izrael örei” a hazátlaná lett galíciai üldözöttek védelmére és megmentésére.

Sziklasziveket tépő viharként hangzott ajkaidról a „Sema Jiszróel”.

Meleg, érző szived volt. Tudtad, hogy mi a papnak nemes tiszte. Új életerőt önteni a haláltmegvető bátorsággal küzdő magyar katonába.

Megszerettelek. Szerettem benned az önfeláldozó, igaz magyart. Baráti érzés fűz elődödhöz, a derék, tudós Kálmán Ödön dr. jászberényi rabbihoz, kivel együtt töltöttük a háboru kezdő izgalmait. Mikor a jó Szabolcsi Miksátok, pár héttel a szebb és boldogabb hazába való elköltözése előtt felkeresett, hogy írjak a zsidó hősről, nem tudtam elhatározni, hogy melyitekről írjak. Mert rólatok akartam írni.

És most rólad írok. *Borok-Szlacheckin* találkoztunk utoljára. Akkor olyan humorosan mondtad nekem, mikor egészséged felől kérdezősködtem. Shakespeare Romeo és Juliája Mercutio szavait: „Nem olyan széles, mint egy templomajtó, nem is olyan mély, mint egy kut, de nekem éppen elég.”

Hitvesed iránti mélységes szeretetedről, rokonszenves megjelenésedről, alapos tudásodról, szónoki tehetségedről, hősiességedről a háborus emlékeim elmondása közben én is de sokszor emlékeztem meg.

És most hősi halált haltál. Elszállt lelked az örök-kévalóság honába, elnémult ajkadon az ének szózata.

„Megnémulék és meg nem nyitom számat, mert te cselekedted azt” — mondja Dávid, a zsoltáros király.

Letörtél, Ideálokért dobogó szived elpihent. Bucsut veszek tőled, jó öreg barátom. Sirod felett, házai földön lengjen égi béke, nyugalom, az emlékezet rózsabokra hullassa sirhalmadra szelid leveleit. Jöjj hozzánk és pihenj itt békén. Isten veled addig is, míg ismét találkozunk. **Czakó Gyula**, tart. református tábori lelkész.

Apa és fiai.

Wohl Henrik kir. bir. végrehajtónak Szatmáron, ki népfőkező szakaszvezetői rangban, maga is katona, 3 fia szolgál. 1. **Wohl** Endre 1. honv. gy. e. hadnagy, tulajdonosa a *bronz és a kis ezüst vitézségi* érmeknek. 2. **Wohl** István 12. honv. gy.-e. egyéves önk. tizedese. 3. **Wohl** Miklós, a cs. és kir. 65. gy.-e. önkéntese.

Kitüntetések.

Dr. Fischl Ferenc, Fischl Ádám bajai terménykereskedő fia, tart. hadnagy, ügyvédjelölt, a Bajai Független Ujság belső munkatársa, az északi harctéren térdlövést kapott. Felgyógyulása után ismét a harctérre ment, ahol a Magura hegycsucs megszállásakor egy gránátrobbanás alkalmával erős légnyomást szenvedett. Tíz napig eszméletlenül fekiútt, majd hosszú ideig betegeskedett. Betegsége alatt elkészült a jogi doktorátusra, febr. 10-én a bpesti tudományegyetemen doktorrá avatták. Hősi magatartásáért a *signum laudis*-szal lett kitüntetve.

Alapi Károly, ki a magánéletben pesti kereskedő, a háboru elejétől fogva van a harctéren, már régebben megkapta a koronás ezüst érdemkeresztet, ujabban a *koronás vaskereszttel* a vitézségi érem szalagján lett kitüntetve.

Dr. Seger Emil, a 23-asok főorvosa, megkapta a *signum laudis* kitűnő szolgálatainak jutalmául.

Bányai Sándor orvosnövendék, a 14. h. gy.-e. c. ö. hadapródjelöltje, Bányai Ferenc lévai tanító fia, a koverhai (román front) ütközetben, az ellenséggel szemben tanusított vitéz magatartásáért a II. o. vitézségi érmet kapta.

Végh József zászlós a 30. honv. gy.-e. II. századában a m. é. aug. 11-iki és szeptember havi, az oroszok elleni ütközetekben kifejtett vitézsége elismerésül a kis- és nagy ezüst érmeket kapta. A polgári életben Végh a bácstopolyai takarékpénztárnak könyvelője. Bátyja, Végh Károly szintén az orosz fronton volt, de az augusztusi ütközetekben eltűnt, s azóta nyoma veszett.

Több, mint másfél éve teljesít már szolgálatot **Klein** Endre, a 26. tábori vadász zászlóalj egészségügyi zászlósa, dr. **Klein** Adolf szabadkai hitközségi elnök fia, az egyik albániai tábori járványkórházban. Kiváló érdemeinek elismerésül és az ellenség előtt tanusított áldozatkész magatartásáért a király az *arany érdemkereszt*tel tüntette ki a vitézségi érem szalagján.

Az olasz front hősei.

Az olasz fronton küzdő 14. gyaloghadosztályban ujabban a következő zsidóhitű tisztek nyertek kitüntetést:

Wilhelm Arnold kapitány: *signum laudis* és a koronás arany érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján kapta. Az aktív kapitány a háboru eleje óta a különböző harctereken teljesíti önfeláldozóan kötelességét. **Kovács**

Alfréd főhadnagy: *signum laudis*. **Wollitzer** Emil főhadnagy: bronz és ezüst *signum laudis*. **Robinson** József főhadnagy: *signum laudis*. **Kohn** Sándor főhadnagy: *signum laudis*. **Hochstädter** Artur hadnagy: I. o. ezüst vitézségi érem és *signum laudis*. **Felleman** Artur hadnagy: *signum laudis*. **Grünhut** Ferenc hadnagy: arany érdemkereszt. **Hochfelder** Miksa hadnagy: II. o. ezüst vitézségi érem. **Schlesinger** Jenő hadnagy: II. o. ezüst vitézségi érem. **Politzer** István hadnagy: bronz vitézségi érem. **Hochfelder** Izidor hadnagy: I. o. ezüst vitézségi érem és *signum laudis*. **Rotbart** Emil hadnagy: I. és II. o. ezüst vitézségi érem és *signum laudis*. **Duschnitz** Móríc zászlós: II. o. ezüst vitézségi érem. **Barta** Lipót zászlós: bronz vitézségi érem. **Neufeld** Henrik zászlós: II. o. ezüst vitézségi érem. **Neumann** Árpád zászlós: II. o. ezüst vitézségi érem. **Munk** Sándor zászlós: II. o. ezüst vitézségi érem. **Reichert** Artur zászlós: II. o. ezüst vitézségi érem. **Hübsch** Erich zászlós: bronz vitézségi érem. **Meisl** Frigyes hadnagy: II. o. ezüst vitézségi érem. **Popper** Dávid hadnagy: II. o. ezüst vitézségi érem. **Schrecker** Árpád zászlós: II. o. ezüst vitézségi érem. **Rosenfeld** Hugó e. ü. hadnagy: arany érdemkereszt. **Weiner** Kurt e. ü. zászlós: arany érdemkereszt.

Az ezrednél lévő 2 katonatestvér közül az id. **Hoffmann** örmester (Budapest) az I. o. ezüst vitézségi érmet kapta, **Hoffmann** Izidor örmester koronás vaskeresztet kapott. Testvéreik: **Hoffmann** Sándor és Simon a román harctéren küzdenek, **Hoffmann** Móríc pedig betegen került haza a harcterről. Az 5 testvér atyja: **Hoffmann** Adolf Ótúrán (Nyitramegye) lakik.

Magyar zsidó családok.

Az Alsócsobánka községben (Szolnok-Doboka vármegye, csákgorbói járás) lakó 65 éves **Roth** Sallanak 5 fia katoná. 1. **Roth** Dávid, 35 éves, a 32 honv. gy.-ezrednél. Már egy év óta tőle értesítés nem érkezett, itthon felesége és 5 gyermeke epedve várja életjelét. 2. **Roth** Mendel, 33 éves, 63. gy.-ezredbeli tartalékos, jelenleg mint örmester szolgál a 35. gy.-ezredhez tartozó tréningoszlopnál, a nagy ezüst, legujabban pedig a vaskereszt kitüntetések tulajdonosa. 3. **Roth** Hermann, 27 éves, a nagy ezüst érem kitüntetést kapta, mint örmester, az olaszországi fronton. Mindenik harctéren volt és többszörösen meg volt sebesülve. 4. **Roth** Simon, 24 éves, 1915. év óta teljesít szolgálatot a német csapatok frontján. 5. **Roth** Lajos, 18 éves, szintén a budapesti municiógyárban teljesít hadmunkás-szolgálatot. Öreg apjuknak 45 kat. hold birtoka van, de fiai közül egyiket sem igyekszik felmenteni hazafias kötelezettségük teljesítése alól.

Benau Samu, nagytapolcsányi bádogosnak 6 fia katoná. 1. **Mór**: a pozsonyi 72. gy.-ezredben; 2. **Lipót**: szintén 72-es, 18 hónap óta a harctéren; 3. **Miksa**: 15. honv. gy.-ezredbeli, mozgósítás óta bevonulva. Jelenleg harctéren; 4. **Jakab**: 12. gyalogezredbeli, 6 hónap óta bevonulva; 5. **Ignác**, mozgósításkor a szerb harctérre ment, fogságba csett, ahol május 5-én meghalt; 6. **Dávid** 1915. aug. 15-én 19. vadászokhoz bevonult, a harctérre ment. 1916. szeptember 8-án eltűnt. (Bronz vitézségi éremmel kitüntetve.)

Farkas hadnagy.

Farkas Nándor 24. gy.-e.-beli hadnagy, az 1915-iki nagy offenzívánkban tüntette ki magát. Uzsoknál mint gépfegyverosztag-parancsnok védte állásainkat nagy

Exhumálási vállalat

Budapest, Károly-körút 4. I. em. 4.
Alapítva Debrecenben 1868. Telefon 51—02.

GEBAUER KÁROLY érckoporsógyár r.-t. elvállalja elesett hősök exhumálását, hazaszállítását, engedélyek megszerzését stb. Minthogy a vállalat saját érckoporsógyárral rendelkezik mely 48 éve fennáll a legjutányosabb árszámítást és legmesszebbmenő garanciát nyújtja.

hősiességgel, Lupovicánál pedig visszavette a már az oroszok kezére került géppuskákat. Kitüntetései: *Nagy ezüst, kis ezüst és signum laudis.*

Nagyezüst.

Steinlager Hermann, 20 éves kolozsvári katonája, a 20. népfölkelő gyalogezredben megkapta a nagy ezüst vitézségi érmet.

Spitzer Zoltán zászlós.

Spitzer Zoltán beledi születésű zászlós, egy alkalommal önként jelentkezett felderítési szolgálatra. Bár feladata nehéz és veszedelemmel járt, nem riadt vissza. Sikerült is neki oly fontos jelentéseket hozni, hogy csapatának ennek folytán sikerült az ellenségre nagy sikerekkel előretörni. Spitzer zászlós a II. o. ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve. Jelenleg a román harctéren harcol a haza védelmében. Apja, aki Beleden (Sopronmegye) bőrkereskedő, szintén be van vonulva a 18. h. gy. ezrednél Sopronban.

Elesett hősök.

Holzer Manó m. kir. első honvéd gy. e. tizedes az olasz fronton múlt év szeptember hó 23-ikán, gránátlövéstől találva, hősi halált halt. Felesége, Deucht Sarolta, újpesti lakos, a halottat megkísérelte hazahozatni, ami egyelőre lehetetlennek bizonyult.

Múlt hó 23-án Rožajon (Montenegró) Gensler József népfölkelő, 1872. évbeli születésű izr. vallású, nős, nagybecskereki lakos, a polgári életben utazó, elhalt és 25-én Rožajon eltemették zsidó rítus szerint.

Dux Jenő tizedes, a komáromi 12. gy.-e.-ben, hősi halált halt az olasz fronton. A polgári életben a Binéth Gáspár cég üzletvezetője volt Érsekújváron. Mozdósításkor vonult be s azóta bejárta 1914-ben a szerb, később az orosz terepet, most az olasz harctéren küzdött. Feljebbvalói s bajtársai szorgalmasságát s kitartását dicsérték. Tulajdonosa volt a koronás ezüst érdemkeresztnek. Dux Jenő ez év Chanukáján otthon volt, az 5. hadikölcsönjegyzésre 8 napi szabadságra. Részt vett Érsekújváron a „Tiferesz Bachurim” szokásos chanuka ünnepélyén, amely egyletnek szintén buzgó tagja volt. Dux Mór, kinek még 2 fia teljesít katonai szolgálatot, a 26 éves elesett hősben fiát, s a Kaufmann-család unokaöcscsét gyászolja.

4 fiu, 3 vő.

Glanec Mór szabómesternek Sárbogárdon 4 fia és 3 veje van, kik mind katonák. Fiai: Zsiga és Vilmos, sárbogárdi lakosok mozgósítás óta vannak bevonulva. Dezső, 1915. óta olasz fogoly. Simon, a legfiatalabb szintén 1915. óta a komáromi tüzérezred katonája. Vejei: Tauszig Sándor sárbogárdi lakos mozgósítás óta katona. Fischer Rudolf sárszentmihályi lakos, 17-es honvéd, 1915. kiképzése óta állandóan frontszolgálatot teljesít. Tauszig Ede sárbogárdi lakos, mozgósítás óta katona.

A 63-asok hősei.

A 63-ik (besztercei) gyalogezredben többek közt a következő tisztek kaptak kitüntetést:

Állandó kiállítás!!! Elsőrendű művészek festményeiből. **Fényképről** művészi kivitelű **festmények készítését** vállalom. :: HARMATH MIKSA műkereskedő, Budapest, VII., Kisdiófa-utca 10.

Schlag August bécsi magánzó, főhadnagy, 915. 21/1. megkapta a signum laudist.

Zádor Ignác dési hivatalnok, főhadnagy, 1915. 2/6. megkapta a III. o. katonai érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján és 1916. 7/14-én a signum laudist.

Straus Ervin bécsi magánzó, főhadnagy, 1915. 20/2-án megkapta a signum laudist először és 1/9-én másodszor.

Rákos Alfréd aradi máv. hivatalnok, 1915. 1/5-én lépett elő hadnagygyá és mint zászlós 1914. 17/12-én megkapta a II. o. vitézségi érmet.

Körösi Mór szegedi technikus 1915. 1/7-én lett hadnagy és mint zászlós 1915. 11/2-án megkapta az I. o. ezüst vitézségi érmet.

Munk Károly lévai jogász 1916. 1/1-én lett hadnagy és 1916. 29/5-én megkapta az I. o. ezüst vitézségi érmet.

Magyar zsidók! Jegyezzétek föl az Egyenlőség számára fiaitok hőstetteit!

HIREK.

...

— **A rabbigyűlés.** Vasárnap, 4-ikén választmányi és hétfőn, 5-ikén közgyűlést tartott az Orsz. Rabbiegyesület Neumann Ede dr. nagykanizsai főrabbi elnöklésével a pesti hitközség székházában. A tanácskozásokban több mint 40 rabbi vett részt. Blau Lajos dr. rektor vezetésével az Orsz. Rabbiképző tanári kara szintén megjelent a közgyűlésen, melynek tárgyalásai mindvégig magas nivón mozogtak. Igaz, benső örömmel volt belőlük megállapítható, hogy az Orsz. Rabbiegyesület nemcsak elsőrangú kulturfaktora, hanem nagy kíváncsiak kielégítésére hivatott fóruma is a magyar zsidóságnak, ahol sérelmeink, panaszaink, égő függő kérdéseink, a zsidóság vallásos életének fontos problémái becsületünkre való módon taglaltatnak és készíthetők elő az orvoslás, a megoldás útjára. Főülmulhatatlan érdeme ez Neumann Ede dr. elnöknek, aki nemcsak teljes odaadással és megfeszített munkával szinte egymaga végzi az összes egyesületi teendőket, hanem a pártatlanság jegyében álló, konciliáns és nobilis elnöklésével az egyesület megnyilvánulásainak és tanácskozásainak előkelő nivót tud adni. Valóban indokolt az a nagy szeretet, melylyel kartársai Neumann Ede dr.-t ez okból is körülveszik.

Addig, míg a tanácskozásokról fölvelt jegyzőkönyvek nyomán a gyűlésekről részletesebb és kimerítőbb tudósítást adhatunk, kiragadunk anyagukból egynéhány momentumot, melyek előre is a nyilvánosság elé kívánkoznak.

A bevezető héber imát követő elnöki bejelentések közül első sorban megdicsőült öreg királyunk emlékének idézése keltett mély hatást, majd pedig az a közlés, hogy ifju új királyunk a zalamegyei főispán után az Orsz. Rabbiegyesületnek a legszívélyesebben köszönte meg a magyar rabbikar hódoló üdvözlését. A megnyitó további folyamán az elnök Kelemen Adolf dr. tábori rabbi hősi haláláról a hazafias fájdalom és büszkeség hangján szólt. Az Izr. Orsz. Iroda két vezetőjét, Mezei Mór dr. elnököt és Mezey Ferenc dr. kir. tan. alelnököt nagy lelkesedéssel választották az egyesület tisz-

Sirkövek Löwy József sirkőraktárában Budán II., Fő-utca 88.
(Saját házában.)
Közismert jutányos árak és szolid kiszolgálás. :: Mintakönyv díj- és bérmentesen. Telefon: 146-99.

teletbeli tagjaivá. A tábori lelkeszek kérdését béke idejére is rendezni kívánják. Az aguna-kérdés körül liberálisabb eljárást fognak meghonosítani. A rabbik háborus tevékenységét adatszerűen egybegyűjteni és megörökíteni kívánják. Az elnökségnek a háborus segélyek kiosztásánál követett eljárását helyeslőleg vették tudomásul. A kormány által korpótlékul rendelkezésre bocsátott 15,000 K felosztása felől megállapodtak ugyan, de e tárgynál számos felszólalás hangzott el, s az elnök is hangsúlyozta, hogy a neveltségesen kis összegből a legszerényebb igények kielégítésére sem futja. Hálás köszönettel vették tudomásul az Izr. Orsz. Irodának azt az értesítést, hogy a rabbik nyugdíjintézményének ügyét újra napirendre tűzi. Ezt a pénztári jelentés követte, melynek meghallgatása után külön is a hitközségek szívére kell kötnünk, hogy e nemescélú egyesület az eddiginél nagyobb támogatásban részesítsék.

Kiemelkedő pontja volt a közgyűlésnek Hevesi Simon dr. pesti rabbinak a rabbik szociális feladatairól szóló előadása. Általános tetszéssel fogadták. Miután ez az előadás szélesebb köröket is érdekel, következő számunkban egész terjedelmében közölni fogjuk.

A közgyűlésen még három olyan kérdés merült fel, amelyek a magyar zsidóság beléletét igen közelről érintik, s amelyeket mi is megoldást sürgető problémáknak ismerünk el.

Az első az istentiszteletekre vonatkozik. A lényege az, hogy a ritus és a vallási szokások érintése nélkül, egységesen, egyöntetűen kellene rendezni azokat a vallásos megnyilatkozásokat, amelyek gyakorlati szükségletekből és az élet új követelményeihez való alkalmazkodásból fakadtak. Ezek az ifjúsági istentiszteletek, a hazafias és más alkalmakból tartandó ájtatoskodások. Ezeknek egységes imarendjük még nincs és így keretük határozatlan. A kérdést előkészítésre kiadták a vallásügyi bizottságnak. Vele kapcsolatban hozta szóba Vágvölgyi Lajos dr., aradi főrabbi, a hazkarák mai rendjét, amely a felolvasásra kerülő nevek nagy számával az áhitatot kedvezőtlenül befolyásolja. E felszólalást is az említett bizottsághoz utalták.

A második kérdés a megüresedett rabbiszékek ügye volt, kiválóképpen arra a nehezen minősíthető eljárásra való tekintettel, amelyet egyes hitközségek elhunyt papjuk családjával szemben követni jónak vélnek. A közgyűlés kimondta, hogy megkeresi az Izr. Orsz. Irodáját, hívja föl a rabbi nélkül álló hitközségeket, hogy a megüresedett állásokat minél előbb töltsék be, egyben pedig fixirozták azt az álláspontot, hogy olyan hitközségekben, amelyekben az elhunyt pap családjával szemben mostohán járnak el, az egyesület tagjai a betöltendő rabbiszékekre nem pályáznak és a följárlott állást el nem fogadják.

A harmadik, a legfontosabb, a kongresszus óta felszinen maradt kérdés, aminek megoldását sürgették, az, hogy a rabbikat a hitközségi igazgatásban végre megillető helyükhöz kell juttatni. Méltatlan helyzetnek tesszük, és pedig joggal, hogy mint fizetett alkalmazottakat, a papokat kirekesztik az előljárósból, holott nekik mint a hitközségek lelkiezéneinek, a hitközségi ügyek irányításában részt kellene kapniok. Azok a viszonyok, melyek a rabbik annak idején ebből a munkakörből kizárták, már megszűntek, a munkának becsületesen megszolgált díja nem diszkvalifikál, sőt a köz- és a felekezeti életben mindenütt a hivatásszerű foglalkozás a legjobb kvalifikáció az adminisztratív teendők irányításában. Nálunk is eminens érdek, hogy a változás megtörténjék. A közgyűlés az Izr. Orsz. Irodáját keresi

meg, hogy ebben az irányban lépjen föl kezdeményezőleg és a jogos kívánságot terjessze a községkerületi elnökök gyűlése elé.

A magas színvonalon mozgó viták során az elnökön kívül a legtöbbször Hevesi Simon dr., Kiss Arnold dr., Adler Illés dr., Rosenstein Mór dr. (N.-Kikinda), Rosenthal Tóbiás (Bonyhád), Vágvölgyi Lajos dr. (Arad), Flesch Ármán dr. (Mohács), Adler Ignác dr. (Gyula), Schweiger Lázár dr. (Eger), Kálmán Ödön dr. (Jászberény), Feldmann József dr. (Cegléd), Herzog Manó dr. (Kaposvár), Adler Vilmos dr. (Hatvan) és Lebovits József (Baranyamágócs) szólaltak fel.

— **Közélelmezési kérdések.** A zsidóhitű fogyasztóközönségnek zsiradékokkal való ellátása dolgában nálunk még mindig nincs kielégítő megoldás, amit annál nagyobb nyomattal vagyunk kénytelenek hangsúlyozni, mert Németországban, ahol a fogyasztóközönség zsirsükségletének fedezése általában sokkal nagyobb nehézségekkel jár, mint Magyarországon, a zsidóhitű lakosság a maga közélelmezési szerve révén zsiradéksükségletei kielégítésére az eddigieken kívül új anyagokat és eszközöket tudott találni. Ez a hagyományos élelmiszerek készítésére alkalmas növényzsir. A Kriegskommission für rituelle Lebensmittel G. m. b. H. Wolf dr. kölni főrabbi felügyelete alatt készített a Seva-társasággal a növényi ételzsirt, amit béke idején a magyar zsidó háztartások is előszeretettel használtak. A rituális növényi ételzsir szétosztására külön szervezetet teremtettek a hitközségek bewonásával. Ily növényi zsirt kaphatnak a hagyományosan vezetett zsidó háztartások akkor, ha akár részben, akár egészben lemondanak más zsiradékneműek igénybevételéről. A részben való lemondás azt jelenti, hogy az egyes háztartásoknak nem összes tagjai kötelesek más zsiradékneműek igénybevételét mellőzni, hanem lehet a dolgot úgy is csinálni, hogy egy részük tovább is más zsiradékokat, például vaját vesz igénybe. A fölhasználás persze az egyes háztartások belső ügye marad. Ugy tudjuk, hogy növényi zsirféléket Magyarországon is gyártanak, a kukoricát például éppen ezért olajtalanítják, adva van tehát a lehetőség arra, hogy hagyományosan vezetett zsidó háztartások számára Magyarországon is gyártsanak növényi zsirt. De ha a mód adva van is erre, érvényesítéséhez, mint általában a függő zsidó élelmezési kérdések megoldásához, megfelelő szerv, egy zsidó közélelmezési központ kell! E szerv megteremtésének elvi akadályja nincs, ezt az Orsz. Közélelmezési Hivatal elnöke az E—g kérdésére nemcsak kijelentette, hanem a szükséges expediensként jelölte meg. Tisztára rajtunk, elhatározásunkon és akaratunkon mulik tehát, hogy meg is teremtsük. A központi szerv megteremtése nem lehetetlenség. Láttuk, hogy a zsidóhitű katonák rituális élelmezése, husvétli liszttel való ellátása dolgában, sikerült pártok fölött álló oly akciót indítani, amely a pártszervezetek vezetőinek támogatására hivatkozhatik, semmi akadályja nem lehet tehát annak, hogy ez az akció kiszélesíttessék és az egyetemes magyar zsidóság összes hagyományos élelmezési kérdéseinek megoldására irányulóvá tétessék, oly formán, hogy ezen belül a speciális kívánságok is kielégíthetők legyenek. Az akció kiterjesztése a haladó irány részéről támogatást talál, tehát akadályok erről az oldalról nem gördülnének a siker útjába.

Hogy az akció ily irányu kiterjesztése mily értékes gyümölcsöket hozhatna, arra következtethetünk a zsidóhitű katonák rituális élelmezésének megoldására alakult szervezet működésének kiváló eredményeiből,

amelyekről hivatalos uton a következőket közlik velünk, illetőleg közönségünkkel:

A zsidóhitű katonák rituális ételmezését intéző központi országos bizottság, mely az orthodox hitközség helyiségében (Dob-utca 35.) kapott irodát, a magyar királyi honvédelmi minisztériumtól 40663/8—1917. sz. alatt ugyanolyan rendeletet eszközölt ki, mint aminőt a közös hadügyminiszter XII. ügyosztálya 130008/1916. szám alatt kiadott. Ujabban ugyancsak a közös hadügyminisztérium 26000/1917. szám alatt utasította a katonai ételmező hatóságokat a husvéti liszt kiszolgáltatása dolgában. A pozsonyi hadtest intendatúrája a rendeletet már meg is kapta. A bizottság felhívását, melyet, mint előző számunkban jeleztük, a hitközségekhez pártáryalat nélkül küldött szét, ajánló sorokkal látta el Mezei Mór dr., mint az Orsz. izr. iroda elnöke és Frankl Adolf, mint az orthodox izraelita központi iroda elnöke. A hitközségek a körlevelet így kapták meg. Ennek folytán sok vidéki rabbi és számos hitközségi elnök keresi föl a szükséges felvilágosításokért az irodát, ahol a tiszteletbeli titkároktól és jegyzőktől az utmutatásokat meg is kapják. A vidék egyébként is hozzálátott a teendőkhöz, s ezeket dicséretes egyértelműséggel végzik. Amely városban két hitközség áll fenn, a rituális felügyeletet az orthodox főrabbi, az adminisztrációt pedig a kongresszusi és statusquo főrabbi látják el. Így történt ez, a beérkezett jelentések szerint Győrött és Egerben. Szombathelyről az ottani orthodox hitközség azt jelentette, hogy a szombathelyi zsidóság 600 zsidóhitű katona rituális ételmezését vállalta el, s a központi bizottság alapja javára is segélyt helyez kilátásba. A szombathelyi hitfelek egyébként a bukovinai menekültek javára is gyönyörű munkát végeztek, élükön a két hitközség főrabbiival és vezető embereivel. Ezek után mostani közös nagy akciójukhoz is a legszebb remények fűzhetők. Egerben a katonák rituális ellátása érdekében nagy buzgalommal működik az ottani két főrabbi. Schweiger Lázár dr., a statusquo hitközség főrabbi, a berendezés és az ételmezési adminisztrációs részét vállalta, míg a konyha rituális felügyeletét az ottani orthodox főrabbi, Schreiber Simon gyakorolja. A helyi bizottság a két hitközség megbízásából Kanitz Dezső és Lustig Ignác elnökök vezetése alatt alakult meg, s fog körülbelül 800 zsidóhitű katona ellátásáról gondoskodni. Egerben a kincstár maga kezeli a konyhát, az esetleges költségtöbbletet pedig a helyi bizottság vállalta. Az egri konyha, mely egyike lesz a legnagyobbaknak, már vasárnap meg fog nyitni. Nyitrán a Machzike Hadasz Egyesület vette kezébe a rituális ellátás ügyét. A körzetébe tartozó hitközségeket az összes rabbik és hitközségi elnökök fogják felkeresni, hogy a költségeket egybegyűjtsék. A Nagybecskerekben állomásozó 12-es komáromi gyalogezredet, melynek legénységét részben Nyitramegye adja, szintén a nyitraiak fogják ellátni. Erre a célra külön bizottság alakult, amelynek Frey surányi főrabbi, Adler komáromi tábori lelkész és Steiner Hermann, a nyitrai hitközség elnöke a tagjai. A budapesti helyőrség zsidóhitű katonáit husvéti étellel a központi bizottság fogja ellátni, amelybe a pesti hitközség is fog tagokat delegálni.

A katonák macothjáról a *hadügyminisztérium az összes katonai parancsnokságokhoz e héten intézett rendeletével gondoskodott*. A minisztérium meghagyta, hogy minden zsidó katona részére fejenként 180 gramm husvéti liszt engedélyeztessék, mely kvantumot a Köz-

ételmezési Hivatalnak e héten rendelkezésre bocsájtott újabb 5 vagon peszachi lisztből fedezik.

Ugyanitt emlékszünk meg egy hosszabb levélről, amelyet a zsidókkal való ellátás tárgyában Kemény Simon, a hódmezővásárhelyi izr. népiskola igazgatója küldött hozzánk. A levél az Orsz. Közételmezési Hivatalnak az Orsz. rabbiegyesülethez 11.502/1907. sz. a. küldött, előző számunkban méltatott leiratára reflektál és — mintegy illusztrációul szolgál hozzája. Lehetetlen állapotnak mondja, hogy egy felsőbb hatóság arra bízassa a feleket, hogy ne nyugodjanak bele az alsóbbfokú határozatba, hanem csak fölebbezzék azt meg. Sokkal egyszerűbb volna e helyett visszavonni vagy megváltoztatni azt az utasítást, amely a fölebbezésekre ad okot. Egyébként a fölebbezés sem remedium. Mert a levélíró is fölebbezett a kukoricája lefoglalása ellen és sok minden ok mellett kifejtette, hogy nemcsak mint zsidó, hanem mint zsidó felekezeti alkalmazott még inkább van utalva arra, hogy vallása étkezési szabályait betartsa. Kifejtette azt is, hogy az ellátottakból el nem látottakat csinálni nem épen szükséges, valamint azt is, hogy ha 2—2 családtagra 1 sertés hizlalásának joga hagyandó és erre 210 kg. tengeri engedélyezendő, akkor neki, a 6 tagból álló családfőnek, 630 kg. tengeri helyett libahizlalásra 252 kg. csak meghagyható az egyenlő elbánás elve alapján. De mi lett a válasz? Az, hogy az Orsz. Közételmezési Hivatal sürgőny útján utasította el a fölebbezést, melyet egyébként általános remediumként jelöl meg. Ellenben azok a sertéstulajdonosok, akiknek a részére meghagyták a kukoricát, akárhányan levágták a rekvirálás után sertéseiket és a serteshizlalásra meghagyott kukoricával libákat hizlaltak, amelyeket 100—120 koronájával hajlandók is eladni. Hát így fest a hivatalos intézkedés a gyakorlatban. Bizonyára egygyel több ok arra, hogy a zsidóhitű lakosság ne vegye olyan könnyen a maga speciális ételmezési ügyét, hanem annak gondozására és megoldására az egyes embereknél nagyobb tekintéllyel föllépni tudó állandó szervet teremtsen.

— **A Winterberg-féle alapítvány kamatainak kiosztása.** A pesti chevra kadisa előjárósága a folyó hó 4-én tartott ülésében döntött a chevra kadisa elnöke, Winterberg Gyula udvari tanácsos által boldogult hitvese, szül. Steinfeld Ida urnő emlékére létesített 50.000 koronás alapítvány kamatainak odaitélése tárgyában. Ugyanekkor kerültek kiosztásra a chevra kadisa által a boldogult emlékü urnő nevére létesített 10.000 koronás alapítványnak kamatai is. Minthogy a halálozási nap évfordulóján ezuttal az alapítványoknak 1916. évre vonatkozó félévi kamatai kerültek csak kiosztásra, Winterberg Gyula elnök további 1000 koronát bocsájtott rendelkezésre, úgy, hogy összesen 2400 koronát lehetett már a folyó évben is kiosztani. A pályázat értelmében szegény, beteg nők vehettek részt a pályázatban és a kamatok 100 koronás, esetleg nagyobb segélyösszegekben voltak kiadandók. Az előjáróság alapos tárgyalás után huszonegy pályázónak kérelmét vette figyelembe, kik közül három 200 koronás és tizenhármas 100 koronás segélyt nyert. A segélyösszegeket purim napján kapták kézhez a szegény folyamodók.

— **A háborús segély.** A napilapokban olvassuk, hogy a hadsegélyező-bizottság a református lelkészek részére 400,000 K háborús segélyt szavazott meg, amit a református konvent elnöksége fog szétosztani. Nem azért tesszük szóvá e segélyt, mintha sokallanók, sőt, a mai drágasághoz viszonyítva, bizonyára ez is kevés, de igenis utalnunk kell rá azért, mert a zsidó lelkészek számára a múlt évben a hadsegélyező-bizottság csak

80,000 K-t tualványozott és azt is az Orsz. Iroda hossz-
szas utánjárása után. Hogy mekkora lesz ez a segély-
összeg az idén, azt nem tudjuk, bár arról van értesülé-
sünk, hogy az Izr. Orsz. Irodája az idén is kért, még pe-
dig nagyobb segélyt, mint aminőt a múlt évben meg-
szavaztak. A reformátusoknak 2063 lelkészük és 389
segédlelkészük van. A 400,000 K. tehát 2443 részre el-
osztva, átlag és fejenként 140 K-t jelentene. Egyszáz-
negyven korona, jó 200 százalékkal megdrágult életvi-
szonyok mellett, bizony édeskevés; de ha a hadsegélyző-
bizottság a zsidó papok és rabbihelyettesek részére ki-
utalandó segélylyel a múlt évi keretek közt marad,
akkor az még ennél is sokkal kevesebb volna. Mert
zsidó pap van 406 és rabbihelyettes-tanító 1297, vagyis
együttvéve 1703. Ha most már 80,000 K-t 1703 részre
egyenlően osztunk szét, akkor abból egy-egy főre esik
átlagban nem egészen 47 korona, vagyis csak egyhar-
mada annak, mit a református lelkészek is elég szűken
kapnak. Ha tehát a hadsegélyző-hivatal csak oly arány-
ban kívánja is a zsidó papokat támogatni, amint azt a
református lelkészekkel szemben teszi, s amint ezt jog-
gal remélhetik, akkor részükre nem 80,000, hanem
240,000 K segélyt kellene megszavaznia.

— **A Ferenc József szemináriumi alapra** e héten
Mezei Mór dr. 1000 K-t, Mezey Ferenc dr. 500 K-t ado-
mányozott. Csepeli Weiss Manfréd 20.000 K-val, a pesti
hitközség pedig 25.000 K-val lépett az alapítvány támo-
gatói közé. Adakoztak továbbá Farkas József dr. rabbi
ívén: Fisch Márkus 120, Fleischer Dezső, Gróf Lajos,
Steiner Márkus, Leszlauer Gyula, Gróf Adolf és Weisz
Mór nejével együtt egyenként 100 K-t.

— **Miniszteri osztálytanácsos.** A király Német
Alfréd dr.-t, a miniszterelnökségi sajtóosztály miniszteri
titkár sajtótudósítóját, a miniszteri osztálytanácsosi
cim és jelleg díjmentes adományozásával tüntette ki.
Érdemekben gazdag, lelkiismeretességben mintaszerű
és ernyedetlen munkásságot méltatott így a király
kegye. Nagy tehetsége érvényesítésére szolgált. Német
Alfréd dr. munkája, melyre a háborús idők különösen
nagy feladatokat róttak és a siker sok dicsőségét
árasztották.

— **Hadiárva-alapítvány.** Özv. Hatvany József
báróné, ki férjének filantróp szellemében működik to-
vább, a pesti izr. nőegyesületnél 10.000 K-ás alapítványt
létesített, melynek kamatai hadiárva nevelésére for-
ditandók.

— **Egyetemi tanár.** A király a vallás- és közokta-
tásügyi miniszter előterjesztésére dr. Schächter
Miksa budapesti tudományegyetemi magántanárnak, a
kiváló sebésznek és a jeles tollú írónak, az egyetemi
rendkívüli tanári címet adományozta.

— **A Palesztina-Segély** központi bizottságának
folyó hó 5-én tartott ülésén a fővárosi tagok mellett meg-
jelentek az Orsz. Rabbiegyesület gyűlésére összeült pap-
jaink is Neumann Ede dr. elnök és Blau Lajos dr. rab-
biképzőintézeti rektor vezetésével. A megjelent magyar
rabbikarnak Lederer Sándor dr. elnök meleg köszönetet
mondott megnyitó beszédében, kiemelve, hogy az eddig
elért szép eredmény legnagyobb részét a rabbik lanka-
datlanul buzgó működésének köszönhető. Az elnök je-
lentésében konstataálta, hogy teljesen meg lehetünk elé-
gedve az akció eredményeivel anyagilag is, erkölcsileg
is. Az anyagi eredményt bizonyítja, ugymond, hogy
eddig — 16 havi működés után — mintegy 100.000 ko-

ronát küldtünk a külügyminisztérium útján Jeruzsálembe
és pedig: 64.794 koronát, mint az Egyenlőség-hez ér-
kezett adományokat, 4000 koronát az osztrák bizottság-
hoz érkezett magyar adományokból és 31.400 koronát
az erdélyi kóleltől. Az erkölcsi eredményt igazolja az
a meleg támogatás, amelyben a *Palesztina-Segély* ügye
a külügyminisztérium és a jeruzsálemi konzulátus által
részesült, továbbá, hogy az erdélyi kólel a mi közveti-
tésünket veszi igénybe és végül, hogy a jeruzsálemi ugy-
nevezett „magyar kólel” nemcsak bészüntette teljesen
ellenséges álláspontját, hanem delegáltjai által résztvesz
bizottságunk segélykiosztó munkájában. Az elnök foly-
tatólagos jelentésében vázolja azt a hihetetlen nyomort,
amelyben több mint 4000 magyar zsidó a Szentföldön
sínylődik és hogy mily igazi életmentést gyakorolunk a
heti rendszeres élelmicikkek kiosztásával. Utal arra,
hogy e nagy nyomor kötelességünké teszi a minél erő-
sebb akciót, amit az elnökség inaugurált is azzal, hogy
több mint 3000 levelet intézett egyes hittestvéreinkhez
és a vidéki hitközségek előljáróságaihoz. Követendő
például állítja oda a *pesti izr. hitközség* áldozatkész-
ségét, még külön köszönetet mondva Weiszbürg Gyula
dr. hitközségi főtitkárnak, aki oly melegen karolta fel
ügyünket. Nagy hálával emlékezik meg arról, hogy
amiképen az egész mozgalmat az „Egyenlőség” kezde-
ményezte, így láthatjuk folyton, hétről-hétre azt a nagy
szeretetet, amellyel az „Egyenlőség” állandóan istápolja
ezt a szent ügyet. A nagy éljenzéssel fogadott elnöki
jelentés lelkes hozzászólásokat váltott ki többrendbeli
javaslattal, amelyek fogantatását a bizottság a béke
idejére halasztotta, kimondván, hogy ezidő szerint min-
den fillér kizárólag a nyomor enyhítésére szolgáló élel-
miszerek kiosztására fordítandó. Elnök továbbá referált
Istenben boldogult *Ferenc József* király áldott emléké-
nek a bizottság részéről Jeruzsálemben rendezett isten-
tiszteletről. Bejelentette azon intézkedéseket, ame-
lyekkel elhalt nagy királyunk dicső emlékezte a Szent-
földön is megörökítették és végül utólagos jóváhagyást
kért azon elnöki intézkedésre, amely szerint a *bizott-
ság a jeruzsálemi kórházakban jelenleg ápolott magyar
zsidó katonáknak* rituális kosztal való ellátását el-
vállalta.

— **Az Országos Rabbiképző Intézetben** a purim-
szünet március 11-ikén véget ér és az előadások hétfőn,
március hó 12-ikén megkezdődnek.

— **Az Országos Izraelita Patronázs-Egyesület** lel-
kes hangú felhívása, melyet a mult heti számunkban kö-
zöltünk, — a biztató jelekből ítélve — megihlette zsidó
közönségünk lelkét és már is megállapítható, hogy az
idei purim-napi akció legkedvezőbb auspiciumok között
indult meg. Mindenki kivenni óhajtja részét a lélekmen-
tés munkájából. Eddig is már sok vidéki hitközség je-
lentette be készségét a gyűjtési munkában való közre-
működésre. Értesülésünk szerint az ország minden zsidó
felekezeti iskolájának növendékei, tanítói lelkes támo-
gatásával részt vesznek a gyűjtésben. Ezenkívül az
egyesület félszáznál több vidéki fiókjának vezetősége
nagy buzgósággal készíti elő az akciót. Reméljük, hogy
a mozgalom ezidei sikere nem fog mögötte maradni az
előző évek nagyarányu eredményének, miáltal az egye-
sület hozzájut az újabb nagy céljai megvalósításához
szükséges eszközöknek és folytathatja az elhagyott
gyermek és hadiárva megmentésének szent mun-
káját.

A 40 év óta fennálló köz-
kedveltségnek örvendő

HERZ ÉTTEREM

Budapest, V., Vilmos császár-ut 4. ■ Kérem össze nem cserélni hasonló hangzásu újabb keletű céggel.

Kiváló **כשר konyha!** ■ Kitűnő italok! ■ Lelkiismeretes
kiszolgálás! ■ **HERZ SIMON** csakis az eddigi helyen

— **A budapesti orth. chevra kadisa** folyó hó (Ádár) 7-én tartotta évi rendes közgyűlését. Az évi jelentéssel és zárszámadás felolvasása s tudomásulvétele után **Herzog József** elnök bejelentette a közgyűlésnek, hogy az „I. Ferenc József” név alatt létesítendő árvaházra újabban a következő adományok érkeztek a chevra kadisához: **Herzog Józseftől** 18.000, **Frankfurter Mihálytól** (bejelentve) 18.000 és **Reitman Manótól** (bejelentve) 9000 korona. A megüresedett alelnöki tisztségre a közgyűlés a chevra eddigi pénztárosát, **Ernst Bernátot** és pénztárossá **Ehrenfeld Sándort** választották meg.

— **A budai chevra kadisa** előjárósága február hó 21-én gyászünnepeket rendezett, év közben elhunyt tagjai és a harctéren elesett hősök emlékére. Ezen ünnepélyen nagyszámu közönség volt jelen. **Kiss Arnold** dr. főrabbi magas szárnyalású szónoklatban méltatta a nap jelentőségét és az élet feladatait és kötelességeit. Megemlékezett dicsőséges királyunk, **I. Ferenc József** elhunytáról és a történelemben örökkön fénylő magasztos jelleméről. Beszért továbbá a lefolyt évben elhunyt rabbikról, tudósok és írókról, köztük **Fleischmann Sándor** dr.-ról és **Singer Bernát** dr. szabadkai főrabbról, az Egyenlőség munkatársairól, a harctéren elesett hősről, valamint a budai chevra-tagok elhunytáról. A gyászünnepeket után évi közgyűlés volt.

Ernyei Mór dr. elnök a közgyűlést megnyitván, méltatta megdicsőült nemes királyunk, **I. Ferenc József** fennkölt szellemét, szilárd jogszeretetét, nemes gondolkodását és áldásos működését. Utal arra, hogy a chevra 20.000 koronás alapítványt tett a nevére. A közgyűlés ezen fejtegetést állva hallgatta meg és a közgyűlés jegyzőkönyvében is megörökíti fájdalját és gyászát a súlyos veszteség fölött. A megnyitó beszéd elhangzása és az előző évi közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után az ügykezelési jelentést, zárszámadást és vagyonszerleget felolvasottnak mondta ki a közgyűlés és a számvizsgáló-bizottság jelentése alapján az előjáróságnak a felmentvényt egyhangulag megadta. Egyéb fontos határozatokból kiemeljük, hogy megszavazott a Chevra az alkalmazottainak az eddigi pótlékokon kívül 2050 korona rendkívüli háborús drágasági pótlékot és kimondotta, hogy folyó évben is rendez a chevra pésszách félünnepein tagfelvételt. Kontemplálva lévén az **I. Ferenc József**-alapítványnak adományokkal való gyarapítása, örömmel vették tudomásul, hogy a Budai Általános Takarékpénztár e célra 200 korona, dr. **Ernyei Mór**né 100 korona adományt ajánlott fel és a helyszínen **Haas Miklós** 50 korona, **Barsi Dezső** dr. 50 korona és **Krausz József** 10 korona hozzájárulást jelentett be. **Elek Mór** dr. indítványára a közgyűlés elismerését és hálás köszönetét fejezte ki úgy az elnök, valamint az előjáróság tagjainak a céltudatos és eredményes működésért.

— **Közgyűlés és gyászistentisztelet.** A kecskeméti Szent Egyet évi rendes Zájin Ádár közgyűlését f. hó 3-án tartotta meg **Balog László** elnök vezetésével, a tagok széleskörű érdeklődése mellett. A bemutatott 1916. évi zárszámadás szerint a bevétel 21.356 korona volt, miből jótékonyra 6296 korona 73 fillér fordított, a tiszta vagyon pedig 16.727 korona 18 fillér növekedéssel 84.145 korona 19 fillérre emelkedett. A felmentvény megadása és néhány apróbb tárgy elintézése után a másnap délelőtti gyászistentisztelet szónokául meghívott **Neumann József** dr. dévai és a Kecskeméten tartózkodó **Friedenthal Hermann** dr. menekült görzi főrabbi egyaránt elragadó, magasnívóú beszédet mondtak, melyek a jelenlévők között viharos tetszést váltottak ki. Másnap délelőtt a kecskeméti Hadsegélyző Hivatal és

az elesett kecskeméti zsidó katonák családjai javára perselygyűjtéssel egybekötött gyászistentiszteleten, mely alkalommal a hiveken kívül a városi hatóság, a helyőrség, a keresztény egyházak, testületek stb. a templomot zsufolásig megtöltötték, **Neumann József** dr. dévai főrabbi néhai **I. Ferenc József** király és az elesett hősök lelkiüdvéért minden szónoki képességgel ékes, nagy hatású gyászbeszédet mondott, melynek hatása alatt a gyűjtés jóval 1000 koronán fölül eredményezett.

— **Választás** volt e héten a hatvani izr. hitközségben. Elnökké **Sternberg Albert** cukorgyári igazgató, a **Ferenc József**-rend lovagja, alelnökké **Blumenthal Béla**, az Osztrák Magyar Bank cenzora választott meg nagy lelkesedéssel.

— **A nagykanizsai izr. szentegylet** folyó hó 1-én tartotta évi rendes közgyűlését **Pollák Ede** gondnok elnöke alatt. **Dr. Ollop Mór**, az egyet érdemes elnöke, távol otthonától, már harmadik éve katonai szolgálatot teljesít; a közgyűlés őt tisztelete megnyilatkozásaként táviratilag üdvözölte. Az előjáróság évi jelentését, a zárszámadást és költségvetést **Barta Lajos**, az egyet buzgó titkára olvasta fel. A nagy körültekintéssel és gondnal készült jelentést általános tetszéssel fogadták. Elhunyt nagy uralkodónkról kegyeletes szavakkal emlékezett meg a jelentés. Az országos **Ferenc József**-alaphoz a szentegylet 1000 K-val járult. Az egyet mult évi bevétele 80460 K 64 fillér, kiadása 78820 K 45 fillér volt; eddig 90.000 K n. é. hadikölcsönt jegyzett. Jótékonyra, szegények istápolására és kórházának fentartására tetemes összegeket áldozott. Koszorutpótló adományokból 10485 K folyt be. A mult évben 67 halottat hantolt el az egyesület. A legutolsó **Goldmann Samu** kántor, az egyetnek kiérdemelt titkára volt, elhunyt február 24-én, ki másfél év óta volt nyugdíjban. Megható módon adózott a jelentés e derék férfi emlékének. Lapunk mult számában méltattuk mi is a felekezeti közélet ezen érdemes tagját. A sorrend szerint kilépett választmányi és számvizsgáló bizottsági tagok egyhangulag újból megválasztottak. A gyűlés előtt ünnepi istentisztelet volt, melyen dr. **Neumann Ede** főrabbi hitszónoklatban méltatta a mózesi törvényhozás világtörténelmi jelentőségét és kegyeletes szavakban emlékezett meg a mult év halottairól.

— **A nyiregyházi chevra kadisa** most tette közé évi működéséről szóló jelentését. Az erdélyi menekültek támogatására 4221 K-t fordítottak, amit **Bernstein Béla** dr. főrabbi, **Schwarcz Ede** alelnök és **Frankfurt Adolf** orthodox hitközségi elnök gyűjtöttek. Vagyonából 35.000 K-t fektetett hadikölcsönbe. **I. Ferenc József** nevére 10.000 K-ás alapítványt létesített izr. aggok háza alapítványa címen. Amíg az alapítvány életbe nem lép, hadiözvegyek, árvák és rokkantak élvezik kamatait. Az évi jelentés még sok más szép és nemes segítő munkáról ad számot.

— **Ezüstlakodalom.** **Schwarcz Jakab**, közkeveltségnek örvendő budapesti kávéháztulajdonos és nemeslelkű neje szül. **Stern Franciska**, szűk családi körben, március elsején ünnepelték meg boldog házasságuk negyedszázados évfordulóját.

— **Papi jubileum.** A námesztói hitközség, chevra kadisa és trsztenai hitközség folyó hó 8-án ünnepelte meg **Duschinsky Bernát** főrabbi lelkeszi működésének ötvenedik évfordulóját. Ez alkalomból diszközgyűlést tartottak.

— **Fizetésjavítás.** A medgyesi hitközség mult héten tartott közgyűlésén elhatározta, hogy alkalmazottai fizetését, tekintettel a súlyos megélhetési viszonyokra,

75 százalékkal felemeli. A határozat egyhangu volt. — A siklósi hitközség elöljárósága, Spitzer Ede hitközségi elnök javaslatára, a főrabbinak, tanítóknak és a többi tisztviselőknek a folyó évi költségvetés keretében fizetésük 20 százalékaival beállított drágasági pótlékuk felét már most utalványoztatta.

— **Katonai szünnapok.** A hadügyminisztérium most teszi közzé, mint az Őrszem jelenti, a katonai szünnapokra vonatkozó rendelkezését. Eszerint a zsidóhitű katonák szünnapjai ezek: Április 6. délutánjától 7. és 8-án (kovásztalan kenyérünnep), május 27., 28. (kinyilatkoztatási ünnep), szeptember 17., 18. (ujév), szeptember 25. délutántól és 26-án (engesztelőnap).

— **Halálozások.** Grosz Ignác, kőbányai tekintélyes szappangyárosnak felesége, Grosz Ignácné szül. Lichtmann Amália, 44 éves korában, e hó 8-án hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. A megboldogult igen vallásos volt és erős zsidó érzés lakott benne. A szegényeket gyakran támogatta. Nemcsak a polgári foglalkozásával szerzett nevének tiszteletet és becsületet, hanem a vallásos élet követelményeinek ápolásával és gyermekeinek ily szellemben való nevelésével is. Temetése e hó 9-én nagy részvét mellett ment végbe. Weisz Mór dr. rabbi nemes tónusu bucsuztató-beszédében különösen nemes szívét, amely jótettekre készítette és példás családi életét méltatta. — Férjén és hét gyermekén kívül nagy rokonság gyászolja.

Minden külön értesítés helyett.

Grosz Ignác szappan- és gyertyagyáros úgy a maga, mint gyermekei nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja összes rokonaival és jó barátaival, hogy a legjobb hitves, anya, testvér és sógornő

GROSZ IGNÁCNÉ

szül. LICHTMANN AMÁLIA

folyó hó 17-én életének 44-ik, boldog házasságának 27-ik évében hosszas szenvedés után jobblétre szenderült.

Drága halottunkat folyó hó 9-dikén pénteken délután 3 órakor a rákoskeresztúri izr. temető halottas házából helyeztük örök nyugalomra.

Budapest, X. ker., Halom-utca 7.

Áldás és béke lebegjen porai felett!

Etelka, Sándor (oroszfogságban), Róza, József, Irén, Jenő és Martuska gyermekei. Radó Vilmosné szül. Lichtmann Johanna, Lichtmann Emanuel, Kardos Izorné szül. Lichtmann Mária testvérei. Radó Vilmos, Frisch Vilmos, Frisch Vilmosné szül. Grosz Eszter, Kardos Izor, Lichtmann Emanuelné szül. Krausz Szerá sógora és sógornői és számos rokon.

GYÖNGYSZEMEK

a talmudból és a midrásból.

Irja: Szabolcsi Lajos.

...

Két gyöngéből, ha egymásnak támaszkodik, nem lesz egy erős. Hanem egyik gyöngő feldönti a másikat.

*

Aki nem tud korával, kora társadalmával élni, az nem is élhet meg ezen a világon. Társ nélkül, megértés nélkül el kell pusztulnia.

*

A nő és a fény egymásnak vannak teremtvé. Bölcsseink a zsidó nő egyik legfontosabb parancsolatának tették meg az ünnepi lángok gyújtását. A mi ünnepeink tüze akkor világít igazán, ha női kéz gyújtja fel azokat. A chanuka-mécs mellé is odarendelték a mesterek az asszonyt, hogy egymásra találjanak: ő és a világosság. Ne haragudjatok hát a nőkre, ha csillámló arany ékszert függesztenek homlokukra, ha biboros diadémot fűznek hajukba, ha kis gyémántnapokat aggatnak füleikbe: csak a világosságot, a fényt keresik ők, ha így diszítik magukat.

*

Az ember sose számítson csodára és veszélyes helyzetben sose mondja bizakodva: csoda fog velem történni. Az ember igyekezzék segíteni önmagán és főképen kerülje a veszélyt.

*

Vannak városok, melyek nem engesztelődnek ki soha, melyeknek nem lehet hasonló a sorsuk sohasem. Ne hidd, hogy például Caesarea és Jeruzsálem valaha egyformák lehetnek. Egyformán nagyok és erősek. Mert csak ha Caesarea porban hever, akkor virulhat Jeruzsálem. És ha Caesarea boldog és hatalmas, akkor Jeruzsálem kell, hogy romok halmaza legyen. E két város nem lehet egyenlő sohasem.

(Caesarea a római helytartó székhelye volt Palesztinában és gócpontja, megszemélyesítője a római uralomnak, bálványimádásnak és erkölcstelenségnek. A talmud e mélyértelmű megállapítása a zsidó történelem folyamán örök, nagy igazsággá vált. A zsidóság sohasem lehetett egyenlő sorsu ellenségeivel. Ha Izrael boldog volt — vajmi kevésszer a hosszú századok folyamán — ez az ellenséges morál bukását jelentette. És a zsidóság szerencsétlensége idején kellett, hogy ellenfelei: a sötétség, a visszamaradottság és a gyűlölködés orgiákat üljenek a világon.

Mert ez a titkos, mélységes harc a két város, Caesarea és Jeruzsálem között: két világ és két felfogás örök küzdelme volt.)

*

Az, hogy egy bolondság sikerült, még nem bizonyíték amellett, hogy nem volt bolondság.

*

Asszony bölcsesége a rokka. Azon mutassa meg, mit tud.

(Ezt az ingerült választ Rabbi Eliezer adta egy tudóskodó asszonynak, ki kérdésekkel zaklatta a mestert. Megállapítható azonban, hogy Rabbi Eliezernek nincs igaza. Épen a Talmudnak vannak fenséges, tudományban is kiváló nőalakjai, minő pl. Beruria, kinek nagy tudásából, mint bevallják, maguk a mesterek is merítették.)

*

Háboru idején óvatos légy. Ha éjjel beszélsz, suttogva szólj. Ha nappal, nézz körül, mielőtt mondasz valamit. Fal van mögötted, abban kém rejtőzhet. Mező előtted, ott áruló lappanghat.

*

Fénynyel jár az árnyék; siker mellett kuszik az irigység; nagy tervek mögött leselkedik a rosszakarat. De ne törődj semmivel, ha becsületes a célod. Előre tekints, hol az elismerés vár és ne hátra, hol alacsony ellenségeid somfordálnak mögötted. El tudnának-e kedvetleníteni csak egy percre is? Vajon a csillag behunyja-e ragyogó szemét, mert ezüst fénye egy mocsárban is tükröződik?

*

Minél több ösre hivatkozol, annál kisebb vagy.

*

Egyék és igyék az ember *kevesebbet*, mint ahogy tehetné. Ruházkodjék és jelenjen meg a világ előtt *ugy*, ahogy vagyonából telik. De a házat és a családját lássa el *jobban*, mint ahogy viszonyai megengednék.

Humor.

... És ha az ajtótokon kopogtat valaki, ne azt kérdjétek: *minu?* — Hanem azt kérdjétek *mini?*

(Rav Chiszda, a talmud egyik bölcse mesterének azon tanácsai közül való ez a mondás, melyet férjhezmenő leányának adott. Szemérmétségre, tartózkodó, erényes életre intenek ezek a tanácsok, melyek legjellemzőbbjét, ime, kiragadtuk. Értelme a következő:

Minu arameus formája a héber *mi hu*-nak. *Mi hu?* kérdés és annyit jelent: *ki az? ki van itt?* A *mi hu?* azonban csak férfire vonatkozhatik (a *hu* himnemü névmás és ezért a *mi* nyelvünkben, hol a névmás egyféle, nehéz visszaadni a különbséget). *Mini* viszont arameus formája a héber *mi hi*-nek. *Mi hi?* ugyancsak annyit tesz: *Ki az? Ki van itt?* De ez a kérdés csak *nőre* vonatkozik. A *hi* ugyanis nőnemü névmás.

Rav Chiszda oktatása tehát igen tanulságos. Az asszonynak, ha kopogtatnak ajtaján, s megkérdezi, ki van künn? már e kérdésben benne legyen, hogy csak nő lehet az, ki őt felkeresni kívánja. Az asszony ne várja sohasem férfiak látogatását. Az asszonynak csak női látogatója legyen. Megnyugtató és bizalom ez férje számára, tisztesség és becsület az asszonynak is; ki már e kérdéssel is mutatja, hogy idegen férfit nem ösmer.

Egy tréfás talmudmagyarázó azonban nem elégedett meg Rav Chiszda tanácsának ezzel a magyarázatával. Azt kérdezte: és mi történik, ha véletlenül épen a férj kopogtat? Akkor is így kérdezzen a nő?

Egy nem kevésbé tréfás másik magyarázó erre is rögtön megadta a választ: Ha a férj kopogtat, csak örvend, mikor felesége ajkán azt a kérdést hallja: *mini?* Ki az a nő künn, ki engem keres? A férj látni fogja ebből felesége hűségét és tisztességét.

Egy harmadik talmudmagyarázó azonban még radikálisabban oldotta meg a kérdést. Hogy mi történik, ha a férj kopogtat? — kérdezte. — Semmi sem történik. Ilyen eset nincs. A férj, az nem szokott kopogtatni. Az ajtóstul jön a házba.

... E tréfás megjegyzések azonban mitsem vonnak le abból a mély erkölcsi értékből, melyet Rav Chiszda oktatása tükröztet.)

*

A magyar zsidók a XIX. század közepén.

(1849—1870.)

(17)

Irta: Dr. Groszmann Zsigmond.

Brill Sámuel Löb (1814—1897.) a pesti rabbiság nagy-hirű elnöke, a magyar rabbikar disze, kiben tudomány és mély bölcsesség egyesült és kit életrajzírója a maga kora utolsó nagy rabbijának nevez.⁵¹⁾ *Hirsch Márk* (1833—1909.) óbudai rabbi, ki nálunk a mérsékelt haladás híve volt, de a hamburgi rabbiszekbe jutva, a német konzervatív zsidóság egyik vezére lett.

A haladást pártoló rabbik klasszikusai közé tartoztak még *Ranschburg Salamon* (1816—1895) neves győri rabbi, alapos theologiai tudással és korszerű műveltséggel *Ehrlich Ede* (mh. 1883) lengyeltóti, debreceni és 1863 óta pécsi rabbi, ki modern tudománya mellett a theologiai irodalom élő szótárának hírében állott. *Fischer E. H.* (mh. 1896) dunaföldvári, majd 1864 óta makói rabbi, a szemináriumot pártoló talmudista. (*Makai Emil* korán elhunyt költőnek atyja). *Strasser D. L.* (mh. 1888) szarvasi, majd Hochmuth után kulai rabbi, a Ben-Chanania szorgalmas munkatársa. *Fischmann I. H.* (mh. 1879) művelt és felvilágosodott kecskeméti rabbi, kinek fivére *Fischmann Ferdinánd*, a konzervatív táborban lelkeszkedett, mint a pozsonyi hitközség „maggid“-ja (hitszónok); mindketten *Fischmann Mózes* miskolci rabbi fiai voltak.

A fiatalabb rabbik közül már akkor is kiváltak: dr. *Kohu Sámuel*, (szül. 1841.) 1866. óta pesti rabbi, a főváros hitközségének első magyar szónoka, kiváló történetíró, ki a kongresszuson fáradhatatlanul dolgozott a rabbiszeminárium érdekében. Dr. *Kohut Sándor* (1842—1894.) székesfehérvári tudós rabbi, ki pécsi, majd nagyváradai lelkeszkedés után Newyorkban rabbiszemináriumot alapított. Dr. *Klein Mór* (1842—1915.) több hitközségben, legutóbb Nagybecskerekben rabbi, tudós hitszónok és filozófiai író. Dr. *Schnitzer Ármin* (1836—1914.) komáromi rabbi, jeles theologus és hitszónok. Dr. *Austerlitz Mayer* (mh. 1913.) eperjesi művelt rabbi. *Handler Márk* (1840—1911.) több hitközségben, legutóbb Tattán, rabbi, kiben szép összhangban állott a hagyományos vallásosság a korszerű felvilágosodottsággal: a legelsőkhöz tartoztak, kik a magyar szót bevitték a zsinagógába.

A konzervatív vallási felfogás igazaiért is több kiváló theologiai tudásu, mély vallásosságu rabbi szállt sikra, kik közül többen országos hirre tettek szert talmudi tudásuk által. Ezek sorában kiváltak: *Szófer Ben-jámin Wolf* (1815—1872.) pozsonyi rabbi és a jesiba vezetője, a nagyhirű „Chatám Szófer“ fia és utóda, a „Ketáb Szófer“ theologiai döntvénytár szerzője, a hazai konzervatívok tekintélyes és általánosan elismert vezére. *Löw Jeremiás* (1811—1874.) sátoraljaujhelyi rabbi, a nagytekintélyű „Semen Rokeách“ unokája, nagy jesiba vezetője, ki rendületlen konzervativizmusa mellett is ellenezte a chaszidizmust, mely féktelenségbe akarta hajtani a hazai konzervatív felfogásukat. *Eisenstadt Menáchem* (mh. 1869.) ungvári rabbi, Asch Méir fia és utóda, nagytekintélyű talmudista, ki nem tudott annyira ellentállani a chaszidizmusnak, mint Löw Jeremiás és ezért nálánál szenvedélyesebb ellenzője is volt minden haladásnak. *Ungar Joél* (1802—1887.) paksi rabbi, ki bekeszeretében távoltartotta magát a vallási pártok minden küzdelmétől. *Aszód Juda* (1796—1866) szerdahelyi rabbi, ki viszont őszinte meggyőződésből résztvett a

⁵¹⁾ Blau: Brill S. L. Budapest 1902.

konzervatív párt minden haladásellenes mozgalmában. *Perls Mayer* (1810—1893.) nagykarolyi rabbi, kinek talmudi tudása világi műveltséggel párosult és *Fürst Lázár* (1822—1893.) gyöngyösi rabbi, élesezű talmudista; mindkettő látogatott jesiba vezetője volt. *Ullmann Salamon* (mh. 1863.) makói rabbi, a „Jeriát Selómo“ talmudi mű írója. *Sommer Sámuel* verbói, majd pápai rabbi, művelt talmudista. *Frieden P. L.* komáromi rabbi, ki a székesfehérvári pörben Zipser ellen nyilatkozott. *Deutsch Dávid Áron* (mh. 1858.) tudós balassagyarmati rabbi. *Flaut Feivel* surányi rabbi, talmudi tekintély. *Landesberg Izsák Áron* (mh. 1879.) a konzervatív párt egyik tudós rabbija, ki egy katolikus teológus ellen alapos tanulmányt írt a talmud védelmére. *Weisse József* (mh. 1897.) vágújhelyi rabbi, jeles bibliamagyarázó (biurista), ki épp oly közel állt a haladó, mint a konzervatív párthoz.

Az ország északkeleti megyéiben a konzervatívok a chaszideusokkal egyesültek, hogy egyesült erővel gátolják meg a haladás terjedését. A chaszideus csoportnak fáradhatatlan vezére volt *Lichtenstein Hillel* (mh. 1891.) margittai, majd szikszói rabbi, kit Reb Hillel néven ismertek. A haladás kérelhetetlen ellensége volt, ki fanatikus szent módjára beutazta az országot, mindenütt izgatva a chaszidizmusba csapó szélső konzervativizmus mellett, míg 1866-ban a bukovinai Kolomeába távozott. Reb Hillelnek hűséges munkatársai voltak *Diamant Sabbataj* (mh. 1865.) pécsujfalusi (Sárosm.) rabbi és *Schreiber Joáchim* sajószentpéteri (Borsodm.), majd munkácsi, utóbb budapesti orthodox rabbi (mh. 1886).

A konzervatív törekvésűek segítőtársává szegődött néhány világi műveltséggel bíró rabbi is, kik a németországi Hirsch Sámson Rafael példáján indulva, a szertartásos külsőségek változatlan megőrzése mellett kardoskodtak. Ezen új konzervatív, vagy romantikus orthodoxnak nevezett rabbik közé tartozott: Dr. *Hildesheimer Izrael* (1820—1899.) kismartoni rabbi. Halberstadt-ból jött hozzánk és itt rabbiiskolát alapított, mely középállást foglalt el a régi jesiba és a modern szeminárium között. A haladás hívei, főleg Löw Lipót, épp oly erélyvel támadták őt és iskoláját maradisága miatt, mint Reb Hillel és elvtársai a szerintök bűnös haladása miatt. Hildesheimer tréfásan így jellemezte önmagát, illetőleg vallási pártállását: „a haladó maradi párt tagja.“⁵²⁾ A kongresszus után Berlinbe költözött, hol konzervatív rabbiszemináriumot alapított. Nem volt szerencsésebb helyzete dr. *Guggenheimer József* rabbinak sem. A német konzervatívok vezérének, Hirsch S. R.-nek veje volt és Zipser után foglalta el a székesfehérvári rabbiszéket. Konzervativizmusával magára bösztette hitközsége haladó felfogású tagjait, míg az ottani konzervatívokat sem tudta megnyerni. Kétévi működés után, 1861-ben elhagyta ez országot. *Kutner Salamon* (mh. 1909.) kaposvári rabbi is a romantikus konzervatívokhoz tartozott s e vallási felfogásnak igazáért irodalmi tevékenységet is kifejtett. Hildesheimer után ő lett kismartoni rabbi.

Valóban nagy szellemi tökét képviselt a részben tradicionális, részben világi tudományokban is kiváló magyar rabbik kara, kiknek mindegyikében megvolt a szent akarat, hogy a zsidóságot hitében megerősítsék és tudományában felvirágoztassák. A hiba csak az volt, hogy a magasztos célok eléréséhez keresve az utat, nagyon is eltávolodtak egymástól és magukkal vezették híveiknek nagy tömegét is.

(Folyt. köv.)

A szegényt, árvát szeretem...

A szegényt, árvát szeretem,
Akiket megcsalt, kifosztott az élet;
A gögös bibort megvetem
És imádom a koldus-büszkeséget.
A gyöngynél többre becsülöm
A könyeket a szempillákon,
A nyomorultat, szenvedőt
Mély szerelemmel a szívembe zárom.

És utjaikon követem
Azokat, akik meg nem törnek,
Kiké a guny, a gyötrellem.
És nem tudják üdvét földi gyönyörnek.
Élöttem a bizonytalan,
Az uttalan út szebb mint bármi.
Az életnél egy álom többet ér —
Szeretek bizni, hinni, vágyani, várni.

Andor Gyula.

TÁRCA.

...

A huszonharmadik zsoltár.

Irta: Kiss Arnold.

Családi ereklje volt a kicsiny fekete, bőrkötéses zsoltárkönyv. Mindegyik lapja fakó, hervadtírású, elmosódott nyomású a sok forgatástól, egykori sóhajok forrásától. Egynéhány helyen a zsoltárszöveg betűi majdnem hogy teljesen szétmállottak valamikor eleven, most már halott könyektől.

A dedapa szentéletű zsidó pap volt. Késő éjszakáig a törvény írását tanulmányozta s a kora hajnal könyvei között találta. A boltozatos homlokán mintha földöntúli bölcsesség visszfénye lakozott volna, mélytűző szeméből csodálatos hitnek ereje sugarazta be az életnek minden sötétségét.

A szívét hiába döngette a sorsnak kísértő hatalma súlyos pörölycsapásokkal. Zsoltár zöngött az ajakán a legsötétebb éjszakákon is.

Nagy családja volt; kicsiny a stallum, amelyből el-tartotta gyermekeit. Az Ur pásztorának kevésszámú volt a nyája, az is nehezen küzdött a léttel. Így hát fehér kalácsra nem igen tellett a pap házában. De ha szombat és ünnep estéken föllángoltak az ünnep hirdető gyertyalángok, a fehérre terített asztal körött fölcsondult a korán ősz zsidó pap ajakán borongó, ihlett melódiával a huszonharmadik zsoltár fonséges megnyugvás erejével: „Az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben.“ S a fekete kis zsoltárkönyv föllapozva fe-küdt a gyermekek előtt s azok rajongó istenhittel zeng-ték az apa után: „Az Isten az én pásztorom, nincs hiá-nyom semmiben.“

Megtisztult, salaktalan életbölcseséggel eltelve hirdette gyülekezetében az Isten igazságát. Az elmaradt, a homályban veszteglő nép nem értette meg a lelke röp-tét, vihar támadt ellene, eretneknek káromolták, követ és vádat dobtak reája, pokollá tüzesítették a nyugodal-mát s a hamar ezüstöshaju zsidó pap ellene zuduló ost-roincsapások között a huszonharmadik zsoltárt énekelte: „Púzsitos réteken heverésztet engem, nyugalmas vizek-hez vezet ő engem.“ Egyetlen, viruló leánygyermeket temetett, az ajkáról el nem fogyott: „Az Isten az én pásztorom!“ Élete hűséges társát, szelidszemű, angyal-

⁵²⁾ Kongresszusi napló XXV. ülés.

szívü hitvesét kísérte a sirig, — mosolya, vigasztaló szava hiányzott a házbán, hiányzott lépten-nyomon — az öreg pap szilárd hittal énekelte a hánatos dallamot: „nincs hiányom semmiben“. A gyermekei fölnöttek, elszéledtek, az öreg pap egyedül maradt, egyedül ült az ünnepi asztalnál, a kis fekete zsoltárkönyv a legifjabb gyermek üres helye előtt föl volt ütve s az öreg pap lélekben maga körött látta minden kedvesét s halkán dudolta: „Az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben.“

Amikor halálos ágyán feküdt, amikor csodásfényű szemének lángja utolsót készült lobbanni — akkor is a zsoltárt énekelte halkán, elég hallhatóan: „pázsitos réteken heverésztet engem, nyugalmas vizekhez vezet engem“.

A kis fekete zsoltárkönyv ott feküdt a halálos ágyán. Onnan vitte magával örökségül, szent ereklyének a legidősebb fiu.

*

A legidősebb fiu volt a nagyapa.

A hét elején zörgős szekérbe fogta egyetlen lovát — szekerét megrakta csillogó portékájával, színes pántlikáival, olcsó gyűrűivel, viritó keszkenőivel s bejárta Bergengóciát, hegyeket-völgyeket, falut-falura, nyári forróságban és téli fagyban egyaránt. Utcagyerköcök nyelvüket öltögették rája s utánadobták szidalomnak és gunynak azt az örökséget, amely korona és tövis egyaránt: „zsidó! zsidó!“ S a szidalom közepette s az életküzdelmek közepette, tavaszi napsütésben ragyogó partakok partján s téli zimankóban, félig fődött fészerek mélyén fölütötte a kis kopott, fekete zsoltároskönyvet, hosszú és bőséges zsoltárokat énekelgetett belőle s a legkedvesebb zsoltára volt a huszonharmadik, a rombadült apai ház éneke, a halott zsidó pap utolsó dallama: „lelkemet fölüditi, vezet engem az igazság ösvényén, az ő neve kedvéért“.

S amikor péntek estére hazavetődött a hét fáradalmi után — asztala fehérre volt terítve, az ünnepi gertyák sisteregve lobogtak, hat gyereke ült az asztal körül, eldalolta a péntek esti hitvesdicsérő dallamot jószágos, jámborszívű, cédrustermetű és édesszemű feleségének, áhitatos ihlettel hívta a szombatesti angyalokat a házába s a szerény és boldog esti lakoma után karban énekelte a gyermekeivel a huszonharmadik zsoltárt s elfelejtett minden gondot, minden bánatmat és minden fáradalmat a zsoltár szárnyaló szavai mellett: „az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben“.

S amikor kitört a magyar szabadságharc felséges vihara s a honvédő trombitaharsogás fölralgott országsszerte — a nagyapa honvédruhát öltött magára, forró magyar szívvvel beállott a viharba, Branyiszko ostrománál zászlótartó volt, elüljárta a fergetegben s a legtüzesebb égzengés közben a huszonharmadik zsoltár dala muzsikált a lelke mélyén: „az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben... lelkemet fölüditi, vezet engem az igazság ösvényén...“ A szíve fölött ott örködött a fekete, kopott kis zsoltárkönyv.

Elült a magyar fürgeteg... a nagyapa hazajött árván hagyott családjához. Ujra fáradozott, újra éj-napon át küzködött, fölnevelte jámbor apai lelkével a gyerme-

kei, azután szép lassan megöregedett, a szeme homályos lett, a szívének dobogása elfáradt s egy őszi este a fiai, a lányai riadtan álltak az ágya mellett s a nagyapa szelid mosolygással sugta a huszonharmadik zsoltárt s a csöndes sirban reá várakozó hitvesére gondolt s úgy énekelte elhalóan: „pázsitos réteken heverésztet engem, nyugalmas vizekhez vezet el engem“. A nagyapa betért az ő apáihoz.

*

A nagyapa fekete, kopott kis zsoltároskönyve újra a legidősebb fiura szállott. Annak az Uristen ugyancsak fölvitte a dolgát.

A legvagyonosabb nagykereskedők egyike volt a fővárosban. A kereskedő-negyedben fényes cégtábla hirdette a nevét s az ország határain túl is ismerhangzásu volt mindenütt a cége.

Nagy házat vitt, előkelő urhölgy volt a felesége. Estélyei, zsurjai híreseket voltak városszerte, nagy, vörös autója után irigykedő csodálattal néztek az emberek. Két gyermekét, jövődő cégtársát: az ifju Ervint és szépséges leányát, Renét drágánfizetett mesterek tanították.

Bizony a kopott, kis fekete zsoltároskönyv nagyon rejtett helyre került a fényes uri házbán. Hogyan is merészkedett volna a homályból előlépni s a fényes, amatőr-kötésű, ex librises festményű, aranyhátú klaszszikusok és modern lírikusok meg természettudományos írók könyvei mellé lépni?!

Csak néha-néha, megindult emlékezősképen szedte elő az apa a comptoir polcáról a régi ereklyét, csak néha-néha futott végig a pillantása régi zsolozsma, sorain: „Az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben...“

Mert bár az apának, a milliomos nagykereskedőnek annyi ereje nem volt, hogy a régi, kopott könyvnek s a belőle kiáradó szellemnek otthont tudott volna teremteni a saját hajlékában, idegenné váltott az abban a környezetben — az apa lelkének mélyében még sem hangzott el végképen az ősi melódia s egy-egy nagy ünnepen, amikor eljárt a zsidó templomba, csodálatos erővel markolt a szívébe a zsidó ének, a zsidó imádság, a lelke ilyenkor hazaszállt a tiszamenti kis falu szerény apai hajlékába, ott látta magát a fehérre terített asztal mellett, hallotta a zsoltáréneket: „az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben“ — a kopott, kis fekete zsoltároskönyvet egy-egy nagy ünnepen mindig magával vitte a templomba a dúsgazdag nagykereskedő.

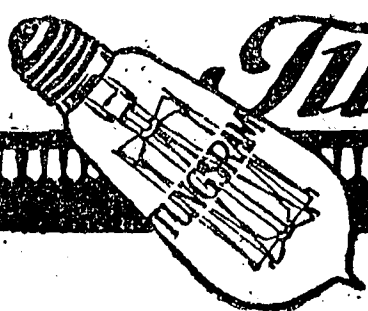
*

Fölharsantak a háboru kürtjei. Iszonyu viharával fölzugott a szörnyű világháboru.

Ervint, a család dédelgetett kedvencét, akit szellőtől is óvtak, az egyetlen fiut, a jövődő reménységét, a nyíltszemű, délceg, eszes és kedves Ervint besorozták.

Rettentő lelki megrázkódtatás napja volt az, amikor Ervin a frontra indult s bucsuzott édes apjától, édes anyjától, nővérétől.

Az édes anyja, a soha bánatot nem látott, örökké kacagószemű, előkelő, gyönyörű asszony alig tudott megválni katonafiától. Könye kiapadhatatlan siralmu volt, kétségbeesése határtalan.

Tungstam-Drótlámpa

Az apa is igen meg volt indulva. S amikor valahogyan erőt vett meghatottságán, elővett a zsebéből egy kicsiny, fekete, kopott könyvet, a régi zsoltároskönyvet s majdnem hogy röstelkedve, elérzékenyült hangon mondta távozni készülő fiának:

— Fiam! tedd a szived fölé ezt a kis könyvet. Ne törődj vele, hogy babona. Az nagyapám, szent, jámbor rabbi imádkozott belőle. Az édes apám háboruban viselte a szive fölé. Tedd meg az én kedvemért, vidd el magaddal. A Haeckel és Ostwald monizmusával dobálódzó, felületesen kedves és gunyosan hitetlen Ervin, a fess katona, kissé idegenkedve, kissé csodálkozva, megindultsága közben is önkéntelenül elmosolyodva, nézett az igénytelen kis fekete könyvre.

De aztán vállat vonva, egykedvű közönnyel a bluza alá rejtette a könyvet, amelynek héber ákombákomaival csak a középiskola hittanóráiban küzködött. Nem akarta bucsuzó édes apját megbántani, magával vitte hát a kis kopott, fekete könyvet, a huszonharmadik zsoltárral: „Az Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben.”

Ujabb vándorutra kelt hát a kis fekete zsoltárkönyv. S egyszer gránátosőbe, halálaratás forgatagába került a kis zászlós szive fölé. S egyszer a tűzvihar irtózatában egy golyó röpült Ervin szívének. Nagyon ráütött a szívére, kettétépte a katonaköpenyét, átütötte a szive fölé a kopott zsoltárkönyv fedelét, huszonkét zsoltárversein keresztülfurta magát s megállott a huszonharmadik zsoltárnál, annál a versnél: „ha járok is halálnak völgyében, nem félek bajtól, mert te vagy mellettem; botod és istápod, azok vigasztalnak engem”.

Ugy vitték el idegen kórházba sebesülten az ifjú katonát. S amikor lassan lábadozni kezdett s először ült terített asztal mellé — hazagondolt, érteaggódó kedveseire, a feje fehér kendővel volt még átkötve, — esteben súlyosan megsérült a homloka — elővette a szive fölül a kis kopott, fekete zsoltároskönyvet és sillabizálva, amennyi tudománya megmaradt még a hittanórákról, meg nem értve a szöveget, mégis megindulva olvasta tovább a zsoltárt, ott, ahol a golyó az utolsó sort áttépte: „teritesz számomra asztalt... bekened olajjal fejemet, serlegem telistele”. S az öreg, szentéletű dédapára, a jámbor zsidó papra gondolt s a nagyapára, aki a magyar szabadságharcban a szive fölé viselte ezt a zsoltároskönyvet s az édes apjára s az édes anyjára, akik érte imádkoznak s tovább olvasta nehezen, akadózva a huszonharmadik zsoltárt: „csupa jóság és szeretet követnek engem éltem minden napjaiban...”

S amikor sebesülten, messze harctérről, újra hazakerült otthonába... az édes apja, az édes anyja ott ült az ágya mellett... s az édes apja fölütötte az öreg, kopott zsoltárkönyvet s a régi melódiával, a dédapának, a nagyapának borongó, áhitatos dallamával énekelte a huszonharmadik zsoltárt:

„As Isten az én pásztorom, nincs hiányom semmiben. Pázsitos réteken heverésztet engem, nyugalmas vizekhez vezet el engem. Lelkemet fölűditi, vezet engem az igazság ösvényén, az ő neve kedvéért. Ha járok is a halálnak völgyében, nem félek bajtól, mert te vagy mellettem; botod és istápod — azok vigasztalnak engem. Teritesz számomra asztalt, szorongatóimnak előtte, bekened olajjal fejemet, telistele. Csupa jóság és szeretet követnek engem éltem minden napjaiban és visszatérek az én hajlékomba... és úgy ülök az Istennek házában hosszú életen át.”

REGÉNY.

...

Egon.

Irta: Török Gyula.

(9)

A nagy reggeien, mikor Steinfeld urékat várták a kis budai házban, Erzsike feltűnően nyugodt volt, Cecil néni azonban hiába akarta leplezni izgatottságát a reggelizőasztalnál. Reszkető keze olyan csörömpölést vitt véghez, hogy Erzsike megkérdezte:

— Valami baj van... segítsek?

A néni könyves szemmel rázta a fejét:

— Semmi, — mondta — csak olyan nagyon rosszul esik, hogy megint egyedül maradok.

— Én úgy érzem, hogy itt maradok.

Összenéztek Egonnal, akinek égett az arca és kegyetlenül nyugtalankodott a szive. Tisztában voltak egymás gondolataival, de Egon most zavarban lett volna, ha megkérdezik, hogy mit jelent a diadalmas ragyogás a leány szemében.

Végre megszólalt a kis rézcsengő és a lépcsőn méltóságteljesen közeledett a Steinfeld-pár. Feketébe voltak öltözve és szívüket fölvertezték mindenféle meglepetéssel szemben, jöjjön akár a legrosszabb is. A kék üvegkilincses, fehér ajtó kinyitott előttük és ott találták magukat egy régi, megindítóan otthonias szobában. Mintha gyermekkorukba csöppentek volna vissza: a délelőtti nap fehér batisztfüggönyön át ragyogott a virágos szövettel bevont butorokra. Ezüstös kalitban kanári szökös, fehér abroszon apróvirágos teáskanna, régi porcellánok, tejeslábos, méz és vaj. Az asztal mellett egy fehérfőkötős, szelid kékszemű néni, akit átkarol az ő eltűnt, kicsit sápadt, de tiszta tekintetű édes, egyetlen leányuk...

Mindenre el voltak készülve, csak erre nem. Szívükön átcikázott a boldog melegség: itt csak jó emberek lakhatnak, itt nem történhetett baja drága kincsüknek. Zokogva borultak Erzsike nyakába:

— Hát itt vagy, — mondta az öreg ur — tudtam, hogy megkerülsz...

— Rossz gyerek, — folytatta a selyemruhás asszony — hát ezért, ezért szerettelek?

Tovább is folytatták volna az érzékeny kifakadásokat, ha Erzsike könnyed, vidám hangon reájuk nem szól:

— Apuskám, engedjék meg, hogy bemutassam magukat...

Most, hogy minden baj elmúlt felőlük és a kis szoba napsugara szétfoszlatta fekete gondjaikat, megint fölérte bennük a gazdag emberek elbizakodott szelleme. Steinfeldné lorgnonján át tetőtől talpig végignézte Cecil nénit, hogy a kis, főkötős hölgy megszeppenve suttozta:

— Nevem Lankay Cecilia... nagyon örvendek.

Erzsike elpirult a hirtelen haragtól:

— Nem, nem így hívják, — mondta hangoosan és bátor tekintete fölragyogott — ez a kedves... nagyon drága hölgy az én legnagyobb jótevőm, akit nagyon szeretek és akinek örökre hálás maradok. Így hívják! Apa, csókoljon neki kezét...

Apa odasietett Cecil nénihez, akit Steinfeldné is üdvözölt. Azután rámosolyogtak Erzsikére:

— Szóval, most már mehetünk...

— Még nem, — mosolygott vissza Erzsike — még el kell intézni valamit...

Mint egy nagyuri gavallér, intett a kezével Steinfeld ur, hogy minden feledve, minden rendben van. De a mélyszemű leány mozdulatlanul állott:

— Szeretném tudatni édesatyámat és édesanyámat, hogy én már döntöttem a magam sorsa fölött. Foglaltan helyet, mert ez egy kis időt fog igénybe venni.

A szülők dermedten, új katasztrófától remegve, tehetetlen indulatokkal küzdve, mégis, mintegy parancsszóra ültek le a régi székekre.

— Én — mondta Erzsike szelid hangon — megismerem egy férfit...

— Most? — sikoltott fel Steinfeldné.

— Nem — folytatta nyugodtan a leány — már esztendőkkal ezelőtt. Előbb azt hittem, hogy üres és sötét-lelkű, de utóbb meggyőződtem róla, hogy a legderekabb férfi. Még később meg kellett tudnom róla, hogy határozott, sok nehéz feladatra temett lélek, akinek azonban a legmelegebb szíve van. Ezt a férfit én a legjobban szeretem a világon és az övé leszek.

Az öreg Steinfeld fogai között kiszaladt:

— És ha mégsem?

— Az lehetetlen. Én nem ismerem akadályokat és ha mégsem... akkor...

— Nem, nem — hadonászott az apa — erről még nincsen szó, de hát halljuk, ki az az ur?

Erzsike beszólt a másik szobába és nyomban megjelent a küszöbön szürke ruhában: Egon. Meghajtotta magát és zavar nélkül mosolygott.

A napsugaras szoba elborult a szülők előtt: szörnyűsegebb csapás nem érhetne volna őket. A visszatartott indulatok kicsaptak medrükből és mind a ketten felugrottak:

— Ez... ez? hebegte nehezen Steinfeld ur — ez a naplopó, kiugrott huszár?

— Ez a vérszopó antiszemita? — folytatta zokogva neje.

A nemes harag tornyosodott Egon szívében. Egy pillanatra urrá lett fölötté a régi kevélység és arca vörös lett, öklét fölemelte. De azután hirtelen lelohadt indulata, ökle egy szék támlájára nehezedett. Csak a szemében szikrázott a harag:

— Nem, — mondta — én egy kezdő, szegény hivatalnok vagyok...

Steinfeldné még jobban kezdett zokogni, férje pedig megfogódzott az asztal szélében.

— Tréfál, — hebegte szédülve — mindig így ismerem. A vérfagyasztó pillanatokban is léha.

— Nem tréfál, — vágott közbe Erzsike komolyan — minden szava színigazság. A boldogságomra esküszöm.

Vastag pápaszemét törülgetve, most már közömbösen vonogatta vállát az apa:

— Mindegy, nekem mindegy, hogy tréfál-e vagy se, én a leányomért jöttem. Erzsike köszönd meg... amit meg kell köszönni az... izé, nagyságos kisasszonynak és aztán... gyerünk!

Ezt az utóbbi szót határozottan, parancsolólag mondta.

Cecil néni szelid alázattal huzódott meg a sarokban, Egon zordon tekintettel nézett a vendégekre, Erzsike pedig határozott arccal, bátor szemmel állott a

szoba közepén. Tisztán érezte, sohasem hallott erővel sugta feléje egy hang, hogy most nem szabad elhagynia magát, erősnek és vakmerőnek kell lenni, mert különben örökre elvesz a boldogsága.

— Még korai a távozás, apuskám — mondta — nem intéztük el a dolgot.

— Részünkről elintéztük — sirt Steinfeldné — mi teljesítettük a követelést, most rajtad van a sor...

— Tudom — felelte Erzsike — és éppen ezért még egyszer alázatosan kérem, hagyják helyben a választásomat. Engem innen könnyű szerrel elhurcoltathatnak, rendőröket és detektíveket mozgósíthatnak. Elintézhetik az ügyet, mert hatalmuk van hozzá... de akkor én is elintézek mindent magammal, mert ehhez nekem van módom és hatalmam. Azért hát könyörgöm, válasszuk ezt a szép, sima megoldást.

Könyezett most már Steinfeld ur is. Sohasem hitte, hogy így kell tárgyalnia egyetlen és imádott leányával. De aztán mégsem tudta elfojtani keserűségét:

— Én — mondta — egy egész életen át dolgoztam, küzdöttem. Az én kis pénzemet nem azért gyűjtöttem, hogy levitézlett huszároké legyen.

— Az ön pénze, uram? — nevetett Egon — Ki beszélt az ön pénzéről? A leányáról van szó... Az ön pénze nekünk nem kell, költse el, amire tetszik, dobja ki az ablakán, kinek kell az ön pénze?

— A papa pénze nem kell — ismételte Erzsike — nekünk nem kell.

— Ismerem az ilyesmit... — szólt gunyos hangon Steinfeld — de aztán mégis csak érte jönnek később. Egy ilyen elkényeztetett leány, egy ilyen princesz, szegényes szobában? Ön sem lenne boldog, főhadnagy ur.

— Nem vagyok főhadnagy!

— Bocsánat, ezredes...

Néhány pillanatig még így folyt a szóbeszéd, aztán megpróbálták kérlelni a leányt, rendőrséggel fenyegettek, könyeztek, szívére beszéltek Egonnak is, de mindhiába. Végül Steinfeld ur fölemelte a kezét, hogy kimondja az átkot a hűtlen leányra, de mikor szikrázó szeme összetalálkozott az Erzsike szomorú, mélységes és szelid tekintetével, lehanyatlott a karja és megcsuklott a hangja:

— Uristen — mondta reszkető hangon — Te látod, hogy ez a leány megtagadja édesatyját...

— És a szülőanyját — zokogott Steinfeldné.

Erzsike egy székbe fogódzott, mert a szíve csaknem megszakadt. Tekintetét fölemelte ő is az ablakon át a tavaszi égre és szeliden suttogta:

— Uram, te látod, hogy tiszta a lelkem. Ők tagadnak meg engem...

Cecil néni keresztet vetett magára és buzgón imádkozni kezdett. Szeme előtt egy kicsit összefutott a zavaros kép és úgy rémlett neki, mintha a szoba közepén szelid, szenvedő, könybarázdás arccal egy székre rogy-na valaki.

(Folyt. köv.)

KITÜNŐ KÖSER HÁZI KOSZT!

Csakis tiszta libazsírral készült ételek úgy délben, mint vacsorára felszolgálatnak „TOCH” husfüstöldékkel kapcsolatos éttermeiben. Házi sütemények. KIRÁLY-UTCA 2. — ANDRÁSSY-UT 50.

Összefoglaló Tankönyv.

A középiskola négy alsó osztályának teljes tananyaga. Nélkülözhetetlen rendes- és magántanulóknak. Két kötet ára 15 kor. Megrendelhető Zsoldos Tanintézetnél, Budapest, VII./Z, Dohány-utca 84. Telefon 32-40

Gyűjtéseink.

Eddigi eredmény: 143,109.08

E héten a következő adományok folytak be hozzánk:

A rokkant zsidó hősöknek:

Schwarcz Jakab és neje szül. Stern Franciska (Budapest) (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	100.— K
Wolf Zsigmond (Tiszaszentmiklós)	10.— „

Összesen 110.— K

A mult hétig kimutatott összeg 510.32 „

Együtt 620.32 K

Hősi halált halt Kelemen dr. tábori rabbi hazahozatalára:

Czakó Gyula ref. lelkész (Balatonkenese), (kísérő levelét l. jegyzet alatt) ¹⁾	20.— K
Schwarcz Samu (Kiskőrös)	20.— „
Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Budapest) (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	20.— „
Klein Sándor (Seregélyes)	10.— „
Beck Sámuel (Tápiósáp)	10.— „

Összesen 80.— K

A mult hétig kimutatott összeg 1030.— „

Együtt 1110.— K

A szentföldi nyomorgó hitfelek számára:

Weinberger Mihályné (Nagyvárad)	320.— K
Hoffmann S. és V. cég (Budapest)	200.— „
Dr. Flesch Ármin főrabbi (Mohács) küldeménye ²⁾	140.— „
Waldmann Simon (Kassa) Eckstein Márk rabbi útján	50.— „
Grabinszky Mór (Kishegyes)	50.— „
Emberbarát Templomegyelet (Budapest)	50.— „
Modern és Breitner (Budapest)	50.— „
boglári Simon Jakab (Budapest)	50.— „
Lebovics József főrabbi (Baranyamágocs) küldeménye, (Miskolczi József, Sásd, fia barmicváján elárverezett mezuman bevétele)	35.20 „
Dr. Drechsler Miksa rabbi (Temesvár)	30.— „
Kohn Frigyes (Dévaványa)	25.— „
Dr. Hevesi Simon rabbi (Budapest)	20.— „
Koch Jenő gyáros (Budapest)	20.— „
Fejér Gyula (Budapest)	20.— „
Freund József rabbi (Szászrégen), Jonas David Lichtenstein, Jeruzsálem, címére)	20.— „
Deucht Géza és neje (Ujpest)	20.— „
Spielmann Fülöp (Tür), Brenner Sámuel, Saffed részére)	20.— „
Gedalja Józsefné (Baja)	13.— „
Lakatos Aladár (Budapest)	11.— „
Dr. Links Ármán (Budapest)	10.— „
Gruber Leó (Budapest)	10.— „
Hersch Samu (Budapest)	10.— „
Sole Dávidné (Mátészalka)	10.— „
Lövy József (Budapest), (a kólel részére)	10.— „
A. F., Szilágyi Sándor főhadnagy (harctér) útján	10.— „
Roth Fáni (Mátészalka)	10.— „
Bácskai Lajosné (Budapest), dr. Weisz Miksa szakfelügyelő útján	6 — „
Dinner Mór (Budapest)	5.— „
Brief Bernát (Budapest)	5.— „
Barcza Zsigmondné (Budapest)	5.— „
Förster József (Budapest)	4.— „
Láng Bernát (Budapest)	3.— „
Nemes Andor (Szeged)	3.— „
Mann Adolf (Budapest)	2.— „
Mangold Manó (Budapest)	2.— „

Összesen 1249.20 K

A mult hétig kimutatott összeg 64.794.26 „

Együtt 66.043.46 K

A felépítendő kárpáti zsidó iskolákra (a Közalap akciója):

Gesmai Mátyás és Károly (Kiskunhalas)	10 — „
---------------------------------------	--------

A mult hétig kimutatott összeg 12.196.51 „

Együtt 12.206.51 K

Hősi halált halt zsidó katonák özvegyei és árvái javára (az Egyenlőség alapja a pesti izr. nőegyletnél):

Spitzer Jakab hitk. gondnok (Sárbogárd) küldeménye (Klein Endre 10 kor., dr. Österreicher 5 kor.)	15.— K
Wolf Zsigmond (Tiszaszentmiklós)	10.— „
Krámer Aladár (Alessio)	5.— „
Krausz Emil (harctér), hadnagyi kineveztetése alkalmából)	5.— „
Hirsch Salamon táb. lelkész útján	5.— „
Özv. Hoffmann M. Mórné (Budapest)	5.— „
Deutschländer Vilmosné (Naszály)	5.— „

Összesen 45.— K

A mult hétig kimutatott összeg 7670.75 „

Együtt 7715.75 K

Az orsz. izr. patronage-egyesületnek: (zsidó hadiárvák részére)

Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	100.— K
Vámosi Manóné (Bácsszentiván)	20.— „
Klein Sándor (Seregélyes)	5.— „
Gesmai Mátyás és Károly (Kiskunhalas)	10.— „
Deutschländer Vilmosné (Naszály)	5.— „
Frankl Mór (Prónayfalva), (purimajándék)	5.— „

Összesen 145.— K

A mult hétig kimutatott összeg 3842.65 „

Együtt 3987.65 K

A vak katonák javára:

Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	100.— K
Gál Béla tizedes (Palánka) küldeménye, (vak zsidó katonáknak) ³⁾	30.20 „
Beck Sámuel (Tápiósáp), (vak zsidó katonáknak)	20.— „
özv. Hoffmann M. Mórné (Budapest)	10.— „
Kohn Frigyes (Dévaványa)	10.— „
Gesmai Mátyás és Károly (Kiskunhalas)	10.— „
N. N. (harctér), (vak zsidó katonáknak)	8 — „
N. N. Sz.	5.— „
Reitzer Ignác (Dunaszerdahely)	3 — „

Összesen 196.20 K

A mult hétig kimutatott összeg 7849.25 „

Együtt 8045.45 K

A rokkant katonáknak:

özv. Hoffmann M. Mórné (Budapest)	5.— K
N. N. Sz.	5.— „

Összesen 10.— K

A mult hétig kimutatott összeg 2926.86 „

Együtt 2936.86 K

Hadifogságba jutott katonáinknak:

N. N. Sz.	5.— K
-----------	-------

A mult hétig kimutatott összeg 9.60 „

Együtt 14.60 K

Hősi halált halt Dömény zászlós hazahozatalára:

Schwarcz György (Budapest) ⁴⁾	40.— K
Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	20.— „
Beck Sámuel (Tápiósáp)	20.— „
Szenes Manó ellenőr (Temesvár)	20.— „
Klein Sándor (Seregélyes)	5.— „
Auerbach Tivadar (harctér)	5.— „

Összesen 110.— K

A mult hétig kimutatott összeg 1034.06 „

Együtt 1144.06 K

Az OMIKE menzája részére:

Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	50 — K
--	--------

A mult hétig kimutatott összeg 537.— „

Együtt 587.— K

עשרה וש פסח של Mindennemű kakao, csokoládé és cukorkák ritus szerint készítettnek a főtisztelendő győrszigeti orthodox rabbi felügyelete mellett

SCHMIDL L. gyárában Győrött.

Zsidó leányok menzája javára:

(az V. ker., izr. noegyület intézménye)

Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	50.— K
A mult hétig kimutatott összeg	755.— „
Együtt	805.— K

Özv. Kohn Manóné részére: (8 fia hadbavonult)

Karsai Dezső egészségügyi hadnagy (harctér) gyűjté-e	30.62 K
Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	20.— „
Herzog Henrik dr. (Békéscsaba)	5.— „
Összesen	55.62 K
A mult hétig kimutatott összeg	68.— „
Együtt	123.62 K

Goldberger Sámuel özvegyének:

Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	20.— K
Herzog Henrik dr. (Békéscsaba)	5.— „
Összesen	25.— K
A mult hétig kimutatott összeg	569.— „
Együtt	594.— K

Gutenplan Dávid és családja részére:

Herzog Henrik dr. (Békéscsaba)	5.— K
A mult hétig kimutatott összeg	142.— „
Együtt	147.— K

Hősi halált halt Epstein Ferenc családjának:

Schwarcz Jakab és neje, szül. Stern Franciska (Bpest), (házasságuk 25. évfordulója alkalmából)	20.— K
Herzog Henrik dr. (Békéscsaba)	5.— „
Összesen	25.— K
A mult hétig kimutatott összeg	333.— „
Együtt	358.— K

Szegény zsidó katonák imaszereire:

Wolf Zsigmond (Tiszaszentmiklós)	5.— K
A mult hétig kimutatott összeg	52.— „
Együtt	57.— K

Elhagyott galíciai zsidó gyermekek javára:

Nemes Andor (Szeged)	3.— K
A mult hétig kimutatott összeg	2.— „
Együtt	5.— K

Az esztergomi fogolytábor orosz zsidó katonáinak husvéti költségeire:

Lázár Fülöp (Tápiógyörgye) küldeménye (Lázár Fülöp 3 K, Schreiber Imréné és Hoffer Vilmos- né 1—1 K)	5.— K
--	-------

A Magántisztviselők Országos Szövetségének:

Krausz Emil (harctér), (hadnagyi kineveztetése al- kalmából), Hirsch Salamon táb. lelkész utján	20.— K
--	--------

Az Egyenlőség által kiosztandó:

Glatter Arnoldné (Kerecsend)	25.— K
Löwy Adolf (Bpest), (ürgönyüdvözlés-megváltás dr. Pfeiffer sümegi rabbi nászülése alkalmából)	5.— „
Vas Sándor (Bpest)	5.— „
Reiter Sándor (Pécs)	3.— „
Összesen	38.— K
A mult hétig kimutatott összeg	846.89 „
Együtt	884.89 K

Eddigi hadi gyűjtéseink eredménye:

A mult hétig kimutatva	140,867.06 K
Főntebb részletezve az e heti gyűjtés	2242.02 „
Összesen	143,109.08 K

¹⁾ Balatonkenese, 1917. márc. 5. Nagys. dr. Szabolcsi Lajos urnak az „Egyenlőség” felelős szerk. Bp. st. Kedves Szerkesztő Ur! Van szerencsém ide mellékelni 20 koronát azon adományokhoz, mely Kelemen hazaszállítására lesz fordítva. Ezt meg kell tenni a magyar zsidóságnak, igazi magyar volt. Mindenét, bol-

dogságát, családi fészket áldozta ő fel. Rövid idő alatt megszerettük egymást. Azt egymást megértő fiatal és öreg. Ha hazahozzák porait szíveskedjek tudósítani kedves szerkesztő ur, hogy hazai temetésére én is elmehessek. Fogadja kedves szerkesztő ur őszinte nagyrabecsülésem kifejezését. Szíves köszöntéssel kész hiva: *Czakó Gyula* ref. lelkész.

²⁾ Hozzájárultak: Ehrenfeld An'ál 20 K, dr. Müller Samu 14 K, Blau Dezső 10 K, Molnár József 10 K, Schwarz Lázár 10 K, Schwarz Samu 10 K, Vida Béla 10 K, Krausz Viktorné 7 K, Weisz A. Adolf 6 K, Bálint Miksa 5 K, Maislis Adolf 5 K. Ungar József 5 K, Hahn Samu 4 K, Kohn Manó 4 K, Schwarz Gyula 4 K, Berger Lajosné 2 K, Deutsch Vilmos 2 K, Kohn Hermína 2 K, Lustig Bernát 2 K, Singer Gáspár 3 K, Flesch Miklós 5 K.

³⁾ Hirsch Géza 35 éves szakaszvezető (szászrégeni, nős, 1 gyermek atyja) aki 23 hónapig egyfolytában a harctéren volt, szakságáról visszatérőben Palánkán (Szerbia) elhunyt. Sirkövére 30 20 K gyűlt össze, a sirkövet azonban Fischer dr. segítségével, ki a megboldogultat a kórházban önfeláldozóan ápolta, ingyen sikerült felállítani és az elhunyt katona jó barátja, Gál Béla tizedes az összeget jótékony célra küldte be hozzánk.

⁴⁾ Nagyságos Szerkesztő Bácsi! Én is elküldöm az összpórolt 40 K kis vagyonomat a szeretett hazánkért és királyunkért hősi halált halt kedves Aladar unokabátyám hazaszállítási költségére. Látom, hogy olyan sokan adakoznak hozzá, akik nem is ismertek. Igaz, ő mindenkihez jó volt! Nekem és Lilike húgomnak mindig hozott Berlinből — ahol levelező volt — szép játékokat és úgy eljátszogatott velünk... Ugy fáj a szívem, ha látom a Béla bácsit és a Zsófi nénit, amikor siratják az Aladárt, hogy velük együtt mindnyájan sirunk... Ezután is szorgalmasan fogok tanulni, mert édes szüleim megígérték, hogy akkor még adnak pénzt a perselyembe, és azt is el fogom küldeni a Nagyságos Szerkesztő Bácsiékhoz, ahol olyan jósággal inteznek el mindent Budapest, 1917. évi február hó 28-án. Mély alázattal *Schwarcz György*, II. elemi oszt. tanuló.

KÖZGAZDASÁG.

...

Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság. A Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság e héten tartotta XXIV. rendes közgyűlését Székely Ferenc udvari tanácsos elnökelete alatt. Elnök megnyitván a közgyűlést, üdvözlöi a megjelent részvényeseket és konstatálja, hogy a közgyűlésre 87 részvényes 4504 részvényt letéteményezett és hogy az ennél fogva határozatképes. A Veres József ügyvezető igazgató által előterjesztett igazgatósági jelentés megemlíti, hogy az intézet a lefolyt évben is csak a szoroson vett takarékpénztári üzletágakat kultiválta s bár a takarékpénztárak főbevételei forrását: a jelzálogüzletet és a váltóleszámitolási üzletet a háborús viszonyok legérzékenyebben befolyásolták, az intézet üzletéve mindazonáltal jobb eredménnyel zárult a tavalyinál és nagyobb osztalék kifizetését teszi lehetővé. Öröndetes fejlődést mutat az értékpapír lombard-üzlet és különösen a betét-üzlet, amennyiben a betétállomány az év végén 76,453.349.99 koronát tett ki, tehát az előző évvel szemben 35 milliós emelkedést tüntet fel. Az év folyamán az intézetnél mint nyilvános aláíróhelynél, a IV., hadikölcsönre 15 és fél millió, az V. hadikölcsönre 15 millió, az eddig kibocsátásra került öt hadikölcsönre tehát összesen 65 és fél millió korona jegyeztetett, míg saját számlájára az intézet 5 és fél millió koronát jegyzett. Az igazgatóságba újból megválasztották a kilépő tagokat. A felügyelő-bizottságba Püspöky Emil, dr. Dörschug Antal, Francois Lajos, Girardi József, Halápi Oszkár, dr. Kraemer József és Silberberg Károly urakat. Végül a közgyűlés Klauzál Gábor min. tan. részvényes indítványára az intézet vezetésének és tisztikarának buzgó és eredményes működéséért köszönetet szavazott. A közgyűlést követő igazgatósági ülésén Székely Ferenc udvari tanácsos elnökké, Zólyomi dr. Wágner Géza udv. tan. és királykúti Bachruch Károly udv. tan. alelnökké újból megválasztották. Az igazgatóság ezen ülésén Urbán Adolf és Aczél Ádám cégvezetőket helyettes igazgatókká nevezte ki. A szelvények folyó hó 15-től kezdve váltattak be az intézet pénztárainál.

* **Házasság céljából** keresek leányom részére, kinek néhány ezer koronája és szép kelengyéje van, vallásos izr. fiatalembert. Ajánlatokat „4000 K.” jelige alatt az Egyenlőség hirdetési kezelésébe, Budapest, VII., Kertész-utca 16. továbbít.

* **Megbízható intelligens leány**, izraelita uriházban állást elfogad, varrásban, kézimunkában, háztartásokban perfekt. Budapest, VI., Király-utca 105. I. 2.

*Gazdasági ismereteit gyarapítani szeretné hadmentes mőtlen 30. éves volt izr. tanító, mint ispán, felügyelő. Földbirtokosok ajánlatát kérem Györi-Nagy hirdetőjébe, Budapest, VII. Kertész-utca 16. „Ökonomia” jeligére.

NAPTÁR.

Vasárnap (1917. március-hó 11-ike) 5677. A d a r hó 17-ike. Hétfő 18-ika. Kedd 19-ike. Szerda 20-ika. Csütörtök 21-ike. Péntek 22-ike. Szombat 23-ika. Hetiszidra: „V a j a k h é l - P e k u d é” (Mózes II. könyvének 35-ik fejezetétől a 40. és egyszersmind a könyv végéig.) „S a b o s z - P o r ó h” Haftóra: Vajhi devar Hassém... (Ezekiel könyvének 36-ik fejezete 16. versétől a fejezet végéig.) Muszáf előtt bejelentik az új holdat.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Szabolcsi Lajos.

PÁLYÁZATOK.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS,

a „Löwy Mór és Jozefa bibliatanulmányi alapítvány” ösztöndíjaira.

A pesti izr. hitközség előjárósága a „Löwy Mór és Jozefa bibliatanulmányi alapítvány” esedékes ösztöndíjaira pályázatot hirdet. Pályázhatnak a pesti izr. hitközség területén lévő közép- vagy ezekkel egyenlő rangú szakiskolák felső (V—VIII) osztályainak növendékei, kivéve azokat, kik az orsz. izr. rabbiképző és az orsz. izr. tanítóképző-intézetbe járnak, vagy jártak, szintugy, kik a középiskolába valamely theologiai iskolából léptek át.

Az ösztöndíj elnyerésének főfeltétele a szentírás beható tanulmányának igazolása, mely végből a pályázók a hitközség kiküldendő bizottsága előtt vizsgálatot tartoznak tenni a következő fokokban meghatározott tárgyakból:

I. fok. Mózes öt könyve, Józsuá, Birák és Sámuel könyvei;

II. fok. Királyok könyvei, Jeremiás, Zsoltárok, Példabeszédek, Eszter könyve;

III. fok. Jezsajás, Kis próféták, Jób, Siralmak s az egész szentírás tartalmának ismerete.

A felsőbb fokokra csak oly tanulók pályázhatnak, kik már az alapítványnak I., illetve II. fokú vizsgálatát sikerrel letették.

Az ösztöndíjakra való folyamodványok a pályázat fokának megjelölésével a pesti izr. hitközség előjáróságához címezve, a hitközségi tanfelügyelő hivatalhoz (VII., Sip-utca 12.) nyújtandók be. Melléklendők a következő okmányok: 1. az összes végzett középiskolai osztályokról szóló bizonyítványok; 2. születési bizonyítvány; 3. a II. vagy III. fokra való pályázás esetén az előző fokról letett vizsgálatnak bizonyítványa; 4. esetleg szegénységi vagy vagyontalansági bizonyítvány.

A folyamodványok benyújtásának végső határideje f. é. április hó 1-je. A vizsgálatok május havában, a hitközség hirdető-tábláján később közlendő napon fognak megtartatni. Közelebbi felvilágosításokkal a hitközség tanfelügyelői hivatala szolgál.

Budapest, 1917. március hó.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A makói izraelita hitközség elhalálozás folytán üresedésbe jött kántori állásra pályázatot hirdet. Az állással a következő javadalmazások járnak:

1. évi fizetés 3000 korona;

2. természetbeni lakás;

3. a megfelelő stóla-illetmények.

Előnyben részesülnek a kántortanítók, mivel előreláthatólag a legközelebbi időben népiskolánknál tanítói állás is üresedik meg. Addig is, míg ezen körülmény bekövetkezik, a kántortanító is a fenti kántori illetményeket élvezi és ha a tanítói működést iskolánkban megkezdí, az esetben kántori fizetése évenként 2400 korona lesz, ezenkívül a tanítónak törvényben biztosított fizetései.

Az állásra csakis teljes zenei képzettségű olyan kántor, vagy kántortanító vétetik fel, ki orgonakisérettel énekelni tud és ezenkívül nemcsak a templomi énekkart betanítani tudja, hanem az iskolai zene, illetve énektanítást ellátni képes.

Az alkalmazás egyévi próbaidőre történik. Csakis meghívottak jelentkezhetnek próbaéneklésre, illetve próbatanításra és az utiköltségek csakis a megválasztottnak térítettnek meg.

Pályázati határidő 1917. évi március 30.

Folyamodványok alulírott hitközségi elnök címére küldendők.

A makói izraelita hitközség nevében

Makó, 1917. évi február 22.

Purjesz Mór,

hitk. jegyző.

Löwinger Miksa,

hitk. elnök.

Álhirek terjesztői

ugy mondják nincs már lysoform és nem is kapható. A közönség ne üljön fel ilyen alaptalan híreknek. Ha korlátoztunk is egyes szállításokat, hogy raktárfelhalmozást a közönség rovására meg-hiusítsunk, azért mindig van, lesz és kell hogy legyen **lysoform** minden házban.

Egy eredeti 100 gr.-os zöld üveg ára most K 1.80

Fodormenta-lysoform fertőtlenítő száj-

víz: egy eredeti 100 gr.-os opálüveg ára K 2.50

Kapható bármely gyógyszerárban, vagy drogériában.

Dr. KELETI és MURÁNYI
vegyészeti gyár, Ujpest.

Fogak

szájpadlás nélkül, rágásra azonnal használható, 4 koronáért. Gyökérellátás fölösleges. 10 évi jótállással 24 óra alatt készíttetnek, foghúzás teljesen érzéstelenítve. Részletfizetésre is. Rendelés egész nap. Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB Budapest, VII., Erzsébet-körút 44., fővárosi fogspecialista. I. emelet. Régi, hasznavehetetlen fogsort átalakítok, használhatóvá teszem.

Fiatalos üde arcbró

varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teinthibát, u. m.: mitesser, pattanás, sárgafolt, ránc, orvörösség, likacsos, hervadt, petyhüdt bőrt a **Dr. Kayserling**-éle szépitő-szer. A kúra egyszerű, otthon végezhető, minden feltűnés nélkül. Befejezése után az arc bőrrágyogó szépségben, gyermeki üdeségben és tisztaságban pompázik. 1 üveg 12.50 K bérmentve. Diszkrét szétküldés utánvétellel, vagy az összeg előzetes utalványozása ellenében. — Gyár: **HIVARYON & Co. New-York.** Szétküldési hely: **GROSS ANTAL** Budapest, József-körút 23/I.

Zálogcédulát, brilliántot, gyöngyöt, drágakövet, aranyat, ezüstöt, ékszer, régiséget, képet, műtárgyat, régi porcellánt veszek és eladok **KERTESZ,** órás, ékszerész Budapest Király-utca 85. Meghívásra jövök. Telefon 95—48.

Magyar Általános Hitelbank. Közgyűlési meghívó.

A Magyar Általános Hitelbank részvényesek az 1917 évi március 19-én, hétfőn délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helyiségében, (V., József-tér 3. sz.) tarand

negyvenkilencedik rendes közgyűlésre
meghívotnak.

Tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1916. évi üzleteiről. az igazgatóság számadása az 1916. üzletéről és indítványa az évi nyereség megállapítása és hovatfordítása iránt, a felügyelő-bizottság jelentése.

2. Határozathozatal a felmentésnek az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére való megadása tárgyában.

3. Választás az igazgatóságba.

4. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdíjának megállapítása.

A közgyűlésen minden részvényes husz darab letett részvény után egy szavazattal bír.

A szavazatra jogosult részvényesek felhívotnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlésre kitűzött határnap előtt 8 nappal Budapesten a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-u. 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Rerini-tér 9. és VII., Károly-körút 3.), Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsen, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott az intézet fiókjainál, Belgrádban az intézet kirendeltségénél, Wienben a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe című intézetnél, vagy S. M. v. Rothschild bankháznál, Berlinben a Direction der Diskonto-Gesellschaft című intézetnél, vagy S. Bleichröder bankháznál, vagy Mendelssohn & Co. bankháznál, M. m. Frankfurtban a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél letette tegyék.

A részvények a benyújtó által aláírt jegyzék kíséretében nyújtandók be.

A letett részvényekről a benyújtó elismervényt kap. A részvények csak ezen elismervény visszaadása ellenében fognak a közgyűlés után visszaszolgáltatni. A közgyűlésre belépti-jeggyel szolgáló igazolvány a letétel alkalmával fog kiadani.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által ohajtja gyakorolni, a megbízott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláírni tartozik Budapesten, 1917. évi március 3-án.

Az igazgatóság.

ZSÁKOK malom és ipari célra legolcsóbban beszerezhetők
FLEINER JENŐ ÉS TÁRSA cégnél
V., Perczel Mór-utca 4. szám. :: Telefon 119-76.

Viszketegséget sömört

legbiztosabban elmulasztja a „Barna zsír”.

Kis tégely K 1.60, nagy tégely K 3.—, családi adag K 9.—

Utastással rendelhető: Dr. FLESCHE „Korona” győgytárából, Győr.

FÁJÓS LÁBAKRA ajánlja —
FEG készítményeit
GERŐ ADOLF FIA
ortopéd orvósester
Budapest, Kossuth Lajos-u. 4

Templomi aranyhimzések, proches tóráköpenyt stb. készít művészi kivitelben
HERZ EMMA aranyhimző műterme. Udvari és kamara szállító. Arany érdemkereszt tulajd. stb.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 3.

Orthodox כשר vendéglő

BLAU S. Budapest, ... VI., Laudon-utca 1.

Előnyös pensio. — Jó italok. — Füstölthúsárak. — Kényelmes vendégszobák.

Izraelita Szentegyletek figyelmébe!

התורה קריש szentegyletek részére mindennemű

GYÁSZKOCSIK

מכסד gyászokocsi felszerelések kocsis- és szolgáltonyók. Képes árjegyzéket kívánatra ingyen küld

Budapesti Gyászokocsigyár, Nagymező-utca 46.

כשר Köser vagy hibásan vágott baromfiakat postacsomagokban is elvállalok bizománybani értékesítésre.

Fodor Károly bizományos
BUDAPEST, KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK.

NEUMAYER FÜLÖP Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű
Budapest, Deák Ferenc-tér 1. belföldi és valódi per-
(Erzsébet-tér sarok.) Tel. 11-21. zsa-szőnyegek, függő-
gönyök, ágy és asztal-
terítők, takarók és átvetőkb. Hazai és egyéb gyártmányok. Minták és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve.

Elegáns כשר vendéglő

nyáron át kerthelyiség.

NEIGER J.

Ujonnán berendezve. Izletes jó ételek. Kitűnő italok. Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejárattal

diszes szalon.

BUDAPEST, VI. TERÉZ-KÖRUT 4. SZÁM.

Varrógépet mielőtt vásárol, kérem legujabb árjegyzéket kérni, csakis **ujdonatuj** varrógépeket szállítok **jótállással**, főleg **elsőrendű német gyártmányu felsőrésszel ellátott varrógépeket** ajánlok. Árjegyzéket csakis vidékre küldök. **KRAUSZ HENRIK** nagy varrógépraktár
Budapest. Belváros, IV., Veres Pálné-utca 30.

Zsák- és ponyvagyár

fehértő- kikészítő- és impregnálógyár, mechanikai szövőde

SALGÓ ÉS LÁSZLÓ Iroda: V. Nádor-u. 20.
Gyár: Óbuda, Bécsi-ut.
::: Budapest ::: :: Telefon: 163-16. ::

LIBAZSIR כשר és BAROMFI

legolcsóbban kapható

STEIN BERNAT cégnél

.. TELEFON: József 4-74 ..

BUDAP. ST, IX., Ráday-utca 9.
Alapítva 1890.

Legszebb és legerősebb

SIRKÖVEK

műköből 50-től 75 százalékig olcsóbbak, mint a természetes kőből készültek. :: Legmesszebbmenő garanciát nyújtunk. :: Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

MELOCCO-féle részvénytársaság

Budapest, IX., Ferenc-körút 41.

Telefon: József 40-86-40-87.

ZSÁK, zsineg és ponyva

SCHILLINGER MIKSA

Budapest, V., Rudolf-rakpart 7.

Telefon 45-26. 142-75.

Zsák- és ponyvakölcsönzés.